

LINA OCH KOSTER- -SKATTEN

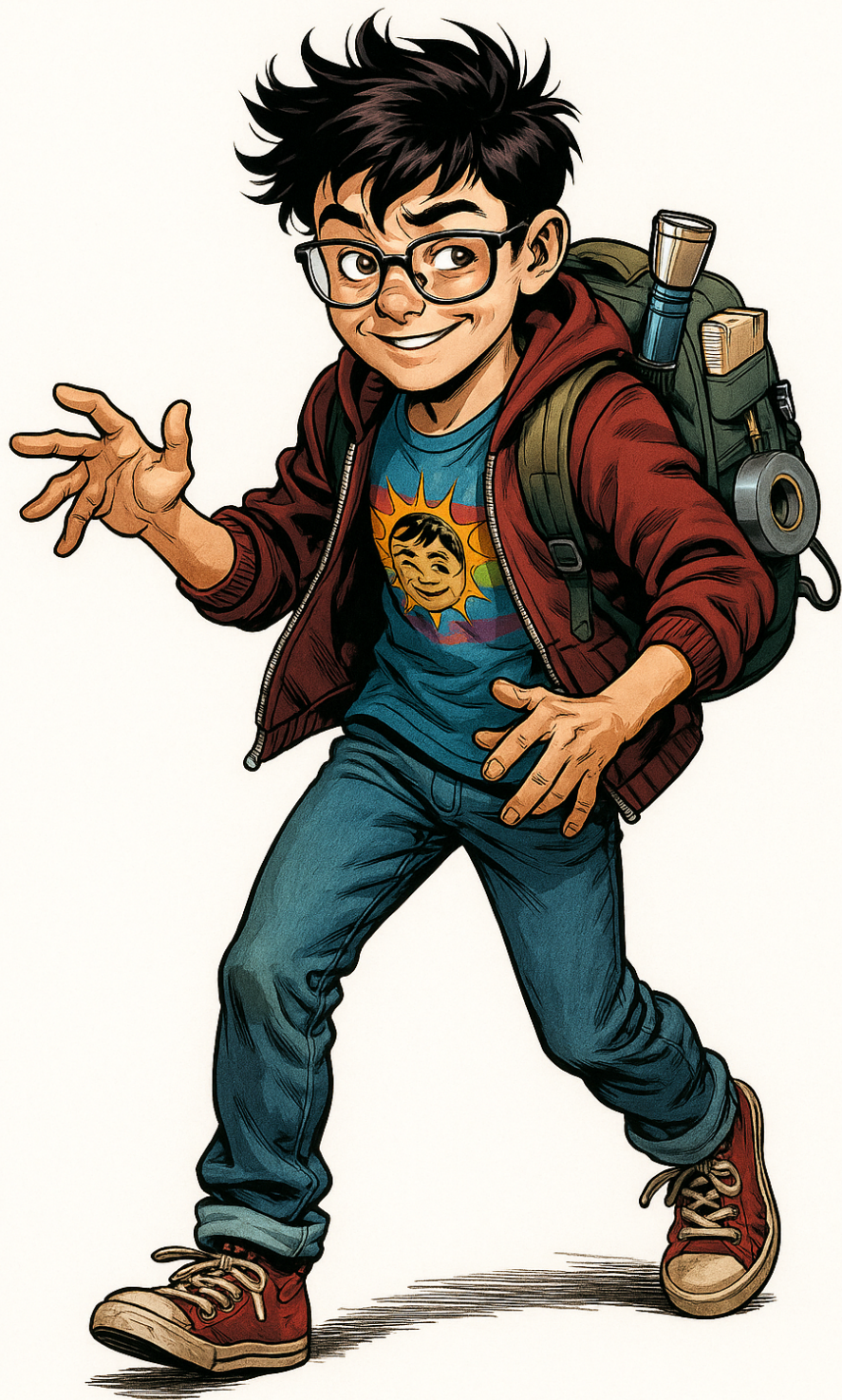
PIRATMYSTERIET
PÅ VÄSTKUSTEN

När 12-åriga Lina en blåsig kväll på Koster känner ett märkligt drag under de knarrande golvbrädorna i sitt rum, förväntar hon sig högst ett gammalt mynt – inte en hopvikt, saltfläckig karta som luktar tång och tid. På kartan ringlas Västkustens kustlinje fram, och en röd, nästan bortnött piratskalle markerar ett kryss ute i en vik där bara modiga fiskare vågar lägga till. Medan hennes föräldrar oroar sig för betyg och «riktiga framtidsplaner», börjar Linas huvud snurra av frågor om vem hon egentligen vill bli – lydig och trygg, eller den som vågar följa de hemliga stigarna. När hennes vän Max kommer över efter skolan och de jämför kartan med en sliten turistbroschyr över Koster, inser de att kryssets plats verkar vara förbjudet område, inringat med varningstecken.

Lina

Max

Tant Birgitta

Erik

Vinden ylade runt hörnen på huset som om den försökte ta sig in. Fönsterrutorna skakade svagt i sina gamla bågar och någonstans i väggarna knäppte det till när träet rörde sig. Lina låg på sängen i sitt rum på övervåningen och försökte läsa i en matteläxa, men siffrorna rörde sig framför ögonen.

Hon kastade en blick mot fönstret. Där ute var allt blåsvart. Havet var bara en mörk yta, men hon visste att vågorna slog hårt mot klipporna nere vid viken. Hon kunde nästan känna saltan i luften, fast hon låg inomhus.

Hon suckade och vände blad, fast hon inte ens var klar med uppgifterna på sidan innan. Hennes mammas röst ekade fortfarande i huvudet: "Betygen börjar spela roll nu, Lina. Du kan inte bara tänka på båtar och äventyr hela tiden." Hennes pappa hade hummat instämmande vid köksbordet, som om det var det mest självklara i världen.

Lina stirrade upp i taket. Det luktade alltid lite speciellt i hennes rum, en blandning av gammalt trä, damm och något svagt salt. Huset hade stått här i flera generationer, hade farmor sagt. "Väggarna minns mer än vi gör", brukade hon tillägga med ett snett leende.

När Lina rullade av sängen och satte ner fötterna på det slitna trägolvet, hörde hon ett nytt ljud. Ett svagt, nästan suckande knarr under hennes högra fot. Inte det vanliga knarret hon var van vid, utan något djupare. Som ett andetag.

Hon stod stilla. Vinden ven igenom skorstenen, regnet började smattra hårdare mot fönstret, men ljudet under foten var tydligt. Ett utdraget knak, som när någon försiktigt ruckar på en träbräda.

"Hallå?" viskade hon, utan att riktigt veta varför. Kanske för att bryta den konstiga känslan. Huset svarade inte, förstås. Men knarret kom igen när hon flyttade lite på vikten.

Nyfikenheten drog i henne, starkare än alla formler i

matteboken. Hon lyfte försiktigt på mattan vid sängen, en gammal ryamatta som hade följt med huset. Under den såg hon de slitna golvbrädorna, lite mörkare just där hon stod.

Lina gick ner på knä och drog med fingrarna längs springorna. Träet kändes kallt och lite strävt. Hon tryckte med handflatan. Golvbrädan gav efter en aning.

"Det här är konstigt", mumlade hon för sig själv. Hon reste sig upp, hämtade sin gympapåse och började försiktigt använda vattenflaskan som en improviserad hammare. Hon slog lätt längs kanten på brädan, lyssnade. Ett ihåligt ljud svarade henne.

Hjärtat började slå snabbare. Hon glömde läxorna helt. Något i huset ville berätta en hemlighet, kändes det som.

Hon böjde sig ner igen, stack in naglarna i en liten spricka och drog. Brädan rörde sig, först så lite att hon knappt märkte det, sedan mer. Träet gnisslade till. Hon pausade, lyssnade efter ljud från nedervåningen, men hörde bara radion svagt och mammas steg i köket.

"Bara titta lite", viskade hon bestämt till sig själv. "Bara se vad det är."

Med ett sista ryck fick hon upp brädan en bit och lyckades haka fast den mot sängkanten så att den hölls uppe. Ett kallt drag steg upp ur mörkret under golvet, och med det en doft hon inte väntat sig här inne: tång, gammal fukt och en svag lukt av järn.

Lina hämtade mobilens ficklampa och lyste ner i springan. Dammet glittrade i ljuset. Under golvbrädorna fanns inte bara isolering och bjälkar som hon hade trott, utan ett litet tomrum. Och där, inklämd mellan två reglar, låg något hopvikt.

Hennes hjärta slog nu så hårt att det nästan gjorde ont. Hon sträckte ner handen, kände hur damm och spindelväv fastnade på huden, och grep tag i föremålet. Papper. Fuktigt men ändå tjockt, som om det var av bättre kvalitet än vanligt skrivarpapper. Hon drog upp det och nös när dammet virvlade.

Det var ett ark, flera gånger vikt. Kanterna var fransiga, hörnen mörkare. Små vita kristaller av salt stack i fingrarna. Pappret luktade hav, gammalt trä och tid.

Hon lade det på sängen och satte sig bredvid, benen darrade lätt. I några sekunder bara stirrade hon, som om pappret kunde försvinna om hon blinkade.

Sedan tog hon ett djupt andetag och vek försiktigt upp det, ruta för ruta. Linjer började synas, dragna med blekt blåck. Text, krumelurer, något som liknade små öar. En kustlinje, taggig och bekant.

Hon kände hur huden knottrade sig på armarna.

"Koster", viskade hon. "Det är ju Koster."

Längst ute i kanten, nästan utsuddad, såg hon något som fick henne att frysa till. Ett litet rött märke. Inte en vanlig prick, utan en skissad piratskalle, med korslagda ben under. Och precis där krysset skulle ha suttit, mitt i en liten vik.

Hennes fingrar följde linjen från huset där hon trodde att deras tomt låg, ut genom smala sund, förbi klippor hon visste namnen på. Allt stämde. Kartan visade hennes hem, fast i en annan tid.

Ett piratmärke. Ett kryss långt ute i en vik där hon visste att det alltid varnades för starka strömmar.

"Lina!" ropade mamma nerifrån. "Kom ihåg att du ska duscha efter maten! Och ingen skärm mer sen, du måste sova i tid."

Lina stirrade på kartan. Hon hörde knappt orden. Vinden tog i igen, huset suckade, och under hennes bara fötter kändes golvet plötsligt inte längre bara som trä.

Det kändes som en dörr, som just hade öppnats på glänt.

Lina satt vid sitt skrivbord med kartan utbredd framför sig. Hon hade låst dörren till rummet, något hon sällan gjorde, och radion nere i köket hördes bara som ett avlägset mummel. Utanför fönstret hade stormen lugnat sig lite, men vinden var fortfarande stark nog att få flagglinan i grannens flaggstång att smattra.

Hon drog fingertoppen längs den tunna, bleknade linjen som föreställde Kosteröarnas kontur. Öarna var ritade lite annorlunda än på de turistkartor hon brukade se på färjan, mer osäkert, men samtidigt med en detaljrikedom som gjorde att hon kunde gissa vilka vikar som var vilka. Små handskrivna ord, ibland nästan oläsliga, stod vid vissa klippor.

Hon lutade sig närmare. "Dödman's grund" stod det vid en smal passage. Vid en annan: "Hundvakten". Hon kände igen namnen från historier som fiskarna brukade berätta när hon hängde nere vid bryggan. Namn som inte fanns i några moderna broschyrer.

Kartan kändes nästan levande under hennes händer. Papperet var tjockt, fläckat, på vissa ställen nästan genomskinligt av fukt som en gång torkat. På några ställen fanns små, bruna stänk – kanske gammalt kaffe, eller... blod? Hon skakade bort tanken men den lämnade en stickande känsla i magen.

Hon böjde sig ner och sniffade diskret. Ja, där var den igen: lukten av tång, torkad på klippor i solen, och en ton av tjära och rök. Som om någon som levt på havet länge hade hållit i den här kartan, dag efter dag.

Dörrhandtaget rörde sig hastigt. "Lina? Varför är det låst?" Pappas röst.

Hon for upp, vek ihop kartan med skakiga händer och stoppade den under tröjan, in mot magen. Pappas knackning blev lite hårdare.

"Vänta!" flämtade hon och låste upp. När han klev in försökte

hon se så normal ut som möjligt, trots hjärtat som dunkade.

"Varför låser du?" Han såg sig misstänksamt omkring, som om han väntade sig att hitta något hemskt. "Du sitter väl inte med mobilen hela kvällen? Du vet att..."

"Jag pluggar", avbröt hon lite för snabbt, satte sig demonstrativt vid skrivbordet och drog matteboken till sig. Kartan tryckte mot huden under tröjan, sval och sträv.

Pappa tittade på henne en stund, sedan mjuknade han lite.

"Bra. Det blir mycket i sjuan. Du vill väl ha fler val än bara..." Han gjorde en vag gest mot fönstret och havet utanför. "Båtar och öar sen."

Orden stack mer än hon väntat. Som om allt här ute bara var en tillfällig kuliss, något mindre värt än städer och universitet.

"Jag vet inte vad jag vill än", svarade hon och kände en oväntad ilska bubbla upp. "Måste man veta det redan nu?"

Pappa suckade, som om det var jobbigt att hon inte bara höll med. "Man måste i alla fall börja tänka. Du är smart, Lina. Slösa inte bort det." Sedan gick han, lämnade dörren på glänt.

Lina satt stilla en stund. Sedan drog hon försiktigt upp tröjan och tog fram kartan igen. "Slösa bort", mumlade hon. "Är det slöseri att vilja veta vad som finns där ute?" Hon sneglade mot mörkret utanför.

Hon tog upp sin mobil, inte för att slösurfa, utan för att fota kartan. Om något hände med originalet ville hon ha en kopia. Blixten blänkte till och fick bläcket att se nästan färskt ut ett ögonblick.

En tanke slog henne. Max. Hon behövde någon att dela det här med, någon som inte direkt skulle prata om betyg eller risker. Hon skrev snabbt:

"Du. Kom hit efter skolan imorgon. Har hittat nåt sjukt. Säg inget till nån."

Tre prickar dök upp nästan direkt.

"Mer sjukt än när du ramlade i på isvaksövningen?" svarade Max. "Kommer. Ta fram kakor."

Hon log, trots allt. Det kändes lättare när hon tänkte på att visa kartan för honom. De hade hittat på egna mysterier när de var yngre – följt konstiga fotspår i sanden, spanat på misstänkta båtar i kikare från klipporna. Men det här... det här var inte hittepå.

Hon tog turistbroschyren som låg kvar i bokhyllan, den som färjan delade ut. På framsidan var det en solig bild på Kosterhavet, små röda stugor och glada turister med glass. Hon slog upp kartan i mitten. Den var förenklad, med prickade leder, badplatser markerade med små badande gubbar.

Hon lade den moderna kartan bredvid den gamla skattkartan. Hjärtat slog hårt när hon började jämföra. Sund blev till sund, öar matchade varandra. Hon hittade sitt eget hus ungefär där ett litet streckat fyrtorn fanns.

Sedan följde hon kustlinjen utåt, samtidigt på båda kartorna. Där ute, bortom badplatsens trygga sand, låg klipporna som alla visste var farliga. På turistkartan fanns bara en stor röd ring som betydde "förbjudet område – naturreservat, känsliga bottenar, starka strömmar".

På skattkartan, nästan exakt på samma plats, fanns piratskallen och krysset.

Hon svalde. Förbjudet område. Varningstecken. Naturvårdare som skällde ut folk som gick iland där. Skyltar med text i versaler.

"Så klart", viskade hon. "Om nån gömde en skatt... varför inte där ingen får vara?"

En lätt darrning gick genom henne, en blandning av skräck och upprymdhet. Hon drog med fingret från sitt rum på kartan, förbi välkända stigar, längs en streckad led uppmärkt som "Utsiktsrundan". Skattkartan hade en annan linje, en snirklig, inritad med rödbrunt bläck. Längs linjen stod små ord, nästan

som ledtrådar.

En mening fångade hennes blick nere i hörnet, skriven med små täta bokstäver:

"Där vuxna sätter varning, där börjar barnens mod."

Hon rös. Vem hade skrivit det? Och menade de barn som henne? Någon för längesedan som också vägrat tro att vuxna alltid visste bäst?

Lina vek ihop båda kartorna noggrant och gömde skattkartan längst in i sin garderob, bakom vinterkläderna. Innan hon släckte lampan kastade hon en sista blick mot garderoben.

Vinden tjöt igen. Huset knarrade. Men nu kände hon inte bara blåst och kyla.

Hon kände ett löfte. I morgon skulle hon inte bara gå till skolan. Hon skulle ta sitt första steg mot krysset.

Max och de förbjudna ringarna

Nästa dag i skolan kändes ovanligt lång. Läraren pratade om bråktal, men Lina hörde bara ordet "del" och tänkte på hur Koster var uppdelat i små öar, sund och hemliga vikar. Hon ritade omedvetet små piratskallar i marginalen på sitt häfte tills hon kom på sig själv och snabbt täckte över dem med slarviga stjärnor.

Max satt vid bänken bredvid och sparkade otåligt med foten mot hennes stol. När läraren vände sig mot tavlan stack han in en vikt lapp:

"Vad är det? Dör av nyfikenhet. Är det en död kropp? Snälla säg att det är en död kropp."

Lina bet sig i kinden för att inte skratta. Hon skrev tillbaka:

"Inte död kropp. Bättre."

Han höjde på ögonbrynen och formade ljudlöst ordet "bättre" som om det var omöjligt.

När sista lektionen äntligen var slut drog han med sig Lina ut innan någon av lärarna hann be dem stanna och plocka undan. Den kalla luften slog emot dem när de kom ut från skolbyggnaden, klarare än kvällen innan. Havet glänste stålgrått borta vid horisonten.

"Okej", sa Max andfått när de kom runt hörnet där cykelställen stod, halvfulla. "Spill. Nu."

"Inte här", sa Lina och såg sig om. Några klasskompisar stod och snackade, en lärare rökte diskret bakom hörnet. "Hemma hos mig."

De trampade hemåt längs vägen som slingrade sig mellan låga hus, berg i dagen och små dungar med vindpinade träd. Max pratade nästan hela vägen.

"Alltså, det kan ju vara vad som helst. En gammal dagbok. Ett gammalt foto. En skattkarta..." Han stannade upp, stirrade på henne. "Det är en skattkarta! Säg att det är en skattkarta!"

Hon försökte vara sval. "Du får se sen."

"Okej, dina ögon lyser helt sjukt mycket. Det ÄR en skattkarta." Han cyklade iväg igen i ett ryck. "Det här är större än när vi hittade den där gamla cykeln i skogen. Vi kan bli kända. Typ lokalt kända i alla fall. Eller virala!"

Orden skavde lite, men hon sa inget. När de kom fram till Linas hus stod hennes mammas bil inte på uppfarten.

"Mamma jobbar sent idag", sa Lina. "Pappa är på möte i stan. Vi har ett par timmar."

Max blinkade menande. "Perfekt tjuväventyrs-timing."

De sprang upp för trappan till hennes rum. Lina låste dörren, mest av vana nu, och gick direkt till garderoben. Hon hörde hur Max höll andan.

När hon tog fram den ihopvikta kartan blev allt tyst ett

ögonblick. Bara ljudet av vinden och någon skrikande mås utifrån hördes.

Hon vecklade ut papperet på golvet, där mattan var bortdragen. Max satte sig ner tvärs över, händerna på knäna. Hans mun föll bokstavligt talat öppen.

"Okej", sa han lågt. "Jag tar tillbaka allt. Det här är det sjukaste."

Han lutade sig fram så mycket att glasögonen nästan nuddade kartan. "Den luktar... fiskargubbe", konstaterade han. "Det är ett komplimang."

De satt en lång stund och följde linjerna tillsammans. Lina visade hur hon jämfört med turistkartan, pekade ut piratskallen och kryssset.

"Förbjudet område?" Max rynkade pannan när hon hämtat broschyren och visat ringen på den moderna kartan. "Alltså, det är som gjort för oss."

"Eller tvärtom", invände Lina. "Det är förbjudet av en anledning. Strömmar och sånt. Naturreservat." Hon mindes hur en naturvårdare en gång nästan skällt ut hennes pappa för att han lagt till fel.

Max ryckte på axlarna. "Jo, men vi tänker ju inte simma rakt ut i en storm typ. Vi kan hålla oss på land. Och du vet ju hur vuxna är." Han härmade en gnällig röst: "Tänk på framtiden, tänk på betygen, tänk på försäkringarna..." Han skakade på huvudet. "De överdriver alltid."

Lina bet i underläppen. Det var ju det hon själv tänkt kvällen innan: att vuxenvärlden satte varningar där något intressant började.

"Vi kan inte bara åka rakt ut till ett förbjudet ställe", sa hon ändå. "Vi måste fatta vad kartan faktiskt visar först. Vem som gjort den. Om det finns någon ledtråd."

Max satte sig tillbaka, mer eftertänksam nu. "Okej, sant. Vi behöver typ en... pirat-expert."

Lina hann tänka "finns inte" innan en bild dök upp i huvudet: ett rufsigt grått hår, färgglada kjolar, gammalt papper som luktade av hav. Tant Birgitta, deras granne tre hus bort.

Birgitta som ingen i byn tog riktigt på allvar, men som alltid visste vilka vrak som låg var, vilka historier som aldrig nått tidningarna.

"Tant Birgitta", sa Lina, nästan samtidigt som Max sa: "Google." De stirrade på varandra.

"Inte Google", sa Lina långsamt. "Inte än. Tänk om någon annan ser vad vi söker på? Eller om..." Hon visste inte ens själv exakt vad hon var rädd för, bara att det här kändes för verkligt för att lämnas över till en sökmotor.

Max såg skeptisk ut ett ögonblick, men nickade sen. "Okej. Tant Birgitta alltså. Hon som pratar med katten som om den kan latin."

"Katten HETER Latin", påpekade Lina automatiskt. "Och hon har sjökort från typ stenåldern."

"Piratåldern, menar du." Max log brett. "Okej. Vi går dit. Men först..." Han tog fram mobilen.

"Ingen bild!" utbrast Lina, snabbare än hon hann tänka. Hjärtat slog till.

"Lugn." Han höjde händerna. "Jag skulle bara ta en bild på var piratskallen är, så vi inte behöver släpa runt på kartan. Vi kan ha den som backup."

Hon tvekade, men lät honom ta en snabb bild. Skärmen blänkte till, piratskallen blev digital, instängd i pixlar.

"Tänk om någon ser den?" mumlade hon.

"Jag lägger den i en hemlig mapp", sa Max. "Kallar den typ 'läxor'. Ingen vuxen kommer någonsin att vilja öppna den."

Hon log motvilligt. "Okej. Men du lovar. Inget lägger du upp nånstans. Ingen story, inget..."

"Jag är väl inte dum i huvudet", avbröt han, men det fanns en liten glimt i hans ögon som hon inte riktigt kunde tolka.

De vek ihop kartan. Lina stoppade den innanför tröjan igen, det kändes tryggare än garderoben just nu. Sedan öppnade de dörren och smög ner för trappan.

Ute var luften klar och krispig. De gick längs grusvägen med kartan som en hemlig värmekälla mot Linas bröst.

"Tänk om det inte är en piratskatt", sa Max plötsligt. "Tänk om det bara är typ gamla burkar."

"Då har vi ändå följt en karta", sa Lina. "Det är mer än de flesta gör."

Han såg på henne, lite mer allvarlig nu. "Du vet att om det ÄR något stort... så kommer alla vilja ta över. Vuxna, kommunen, nån arkeolog."

"Jag vet", sa Lina. "Men först ska den bli vår. Om så bara i några minuter."

Max nickade långsamt. "Deal."

Framför dem dök tant Birgittas hus upp, lite snett, med flagor i färgen och en trädgård som såg ut som en blandning mellan museum och skrotupplag. Gamla bojar, drivved, rostiga ankare och en badanka stor som en liten bil tronade mitt i alltihop.

"Okej", sa Max. "Om nån vet nåt om förbjudna ringar på Koster, så är det hon."

De stod vid tant Birgittas grind och tvekade. Den var prydd med snäckor, gamla fiskekrokar och något som liknade en halv rostig kompass. På en handmålad träskylt stod det: "Varning för katten. Och för historierna."

"Hon skämtar väl?" mumlade Max.

"Om vad då? Katten eller historierna?" svarade Lina och öppnade grinden. Den gnisslade som en gammal dörr på ett spökskepp.

Trädgården var ännu mer kaotisk på nära håll. Mellan grästuvorna stack det upp rostiga järnbitar, gamla rep, en trasig livboj med halvt bortflagnat skeppsnamn. Några glasflaskor med ihoprullade papper i stod på en stubbe.

Innan de hann knacka på dörren öppnades den med en smäll. Tant Birgitta stod där, iklädd en mörkblå kofta med små broderade ankare och en chockrosa sjal runt huvudet. Hennes glasögonbågar var limegröna idag.

"Jag kände på mig att ni skulle komma", utbrast hon utan hälsning. "Vinden har pratat hela morgonen."

Max stirrade på henne. "Vinden... pratade?"

"Inte med dig kanske", sa hon torrt. "Ni ser ut som ungar som har hittat något de inte borde ha hittat. Kom in innan ni blåser bort."

De följde efter henne in. Huset luktade starkt av kaffe, torkad tång och gammalt papper. Vardagsrummet var överfullt med bokhyllor, kartonger, små lådor och kartor som hängde på väggarna i flera lager.

En stor, svart katt med vita tassar satt i fåtöljen och betraktade dem med ointresserad min.

"Latin", sa Birgitta till katten. "Säg hej." Katten blinkade långsamt.

"Vi... eh..." började Lina, osäker på hur man berättade att man hittat en hemlig karta i sitt golv.

"Ni har hittat något under plankorna", avbröt Birgitta och hällde upp kaffe till sig själv och saft till dem utan att fråga. "Det brukar vara så när barn kommer hit med ögon stora som fyrar. Visa."

Lina och Max utbytte en blick.

"Hur visste du..." började Max.

"Jag gissade", sa hon med ett snett leende. "Ni är inte de första, och blir inte de sista. Men ni är nog de första den här hösten." Hon satte sig vid köksbordet, som var lika belamrat som resten av huset, och pekade bestämt. "Kartan."

Lina kände hur magen drog ihop sig, men samtidigt kändes det konstigt befriande att någon redan fattade att det var en karta. Hon tog försiktigt fram pappret, vecklade ut det på en liten fri yta på bordet.

Tant Birgittas ansikte förändrades. De vanliga busiga ögonen blev plötsligt djupare, nästan sorgsna. Hon drog försiktigt fingertoppen över kartans kant, som om hon klappade en gammal vän.

"Jaha", sa hon lågt. "Den där har jag inte sett på länge."

"Du känner igen den?" utbrast Lina. "Vem... vems är den?"

Birgitta log svagt. "Frågan är snarare: Vems var den inte? De flesta själar som levt här ute har någon gång pekat på den där kartan och sagt 'den är min'." Hon lutade sig bakåt. "Men om vi ska vara noga: Den ritades av en som kallades Silver-Hans, en fiskare som hellre var pirat och smugglare. Sent 1800-tal, kanske början av 1900-talet, beroende på vem du frågar."

"Silver-Hans?" Max lät upprymd. "Som en budget-version av Silver? Du vet, den där serien..."

"Han var inte budget någonting", avbröt Birgitta skarpt. "Han var farlig, charmig och alldeles för orädd. Och han hade en

väldigt egen syn på vad som var rättvist." Hon pekade på piratskallen och kryssset. "Det där är hans sätt att säga: Hit, men bara om du vet vad du gör."

Lina lutade sig närmare. "Vad gömde han? Guld? Smycken?"

Birgitta skrattade kort. "Alla tror alltid att det är guld. Så tråkigt fantasilöst. Nej, enligt historierna var det något mycket värre, om du frågar vissa, eller mycket bättre, om du frågar andra. Dokument. Bevis. Papper som kunde fälla rika skeppsredare som fuskat och lurat fiskare, som lämnat folk att drunkna för att få ut försäkringspengar." Hennes röst blev mörkare. "En sorts skatt av sanning."

Det blev tyst i rummet. Lina kände hur nackhåren reste sig.

"Så... inte smycken?" frågade Max besviket.

"Kanske det också", sa Birgitta med ett litet leende. "Men det var inte det som gjorde dem farliga. Det var vad de avslöjade. Och vet du vem som ville ha dem mest av alla? Vuxna med mycket att dölja."

Hon rörde vid kartan igen. "Det sägs att Silver-Hans gömde allt i en grotta ute vid ett ställe som idag är förbjudet område. Då var det bara farligt för att klipporna var hala och strömmarna starka. Nu har man fina skyltar."

"Det är samma ställe som på vår turistkarta", sa Lina snabbt. "Förbjudet område, naturreservat."

Birgitta nickade. "Ja. Vissa saker växer igen, andra får nya namn. Men platserna är desamma."

"Har du varit där?" frågade Max. "I grottan?"

Birgitta såg ut genom fönstret en stund. "Jag var dum när jag var ung. Modig, skulle jag själv ha sagt då. Men jag var dum." Hon drog handen genom det rufsiga håret. "Vi försökte hitta ingången en gång, jag och några vänner. Vi hittade bara halva vägen. En fick en sten över foten, en annan blev bortspolad nästan. Vi gav upp."

Lina försökte föreställa sig Birgitta som ung, klättrande i klipporna. Det kändes både märkligt och självklart.

"Men kartan hamnade här", sa hon försiktigt. "Hos oss. I vårt hus. Varför?"

"För att en som bodde i det huset en gång i tiden var inblandad", svarade Birgitta. "Din farfarsfar, kanske, eller någon granne. De gömde kartan där för att barn inte brukar få dra upp golvbrädor." Hon log torrt. "Det har vuxna alltid varit dåliga på att förutse."

Max skruvade på sig. "Om du visste att kartan fanns... varför tog du den inte själv?"

Birgitta tittade rakt på honom. "För att vissa dörrar ska bara öppnas inifrån, av de som bor där nu. Och för att jag vet hur vuxna blir när det luktar skandaler och hemligheter. Jag ville inte bli en av dem."

Hon reste sig plötsligt, energiskt. "Vänta här."

Hon försvann in i ett angränsande rum, det rasslade och dunsade. Latin sträckte på sig i fåtöljen, gäspade stort och studerade barnen som om de vore ointressanta fiskar.

När Birgitta kom tillbaka bar hon på en tjock mapp och en rulle med vad som såg ut som flera sjökort.

"Jag tänker inte hindra er", sa hon, innan de ens hunnit fråga. "Det går inte. Ni skulle bara försöka i smyg ändå. Men ni ska gå in i det här med öppna ögon."

Hon bredde ut ett modernt sjökort över samma område som skattkartan visade. Små kryss markerade vrak, grund, fyrar.

"Här", sa hon och pekade på en smal vik på norra Koster. "Där har folk sett konstiga ljus om nätterna, långt innan elektriskt ljus fanns här ute. Och här..." Hennes finger flyttade sig. "Här, nära ert förbudsområde, drucknade en hel besättning under en storm när deras kapten vägrade vänta på bättre väder. Försäkringsbolaget betalade snällt ut pengar till rederiet. Silver-Hans hade en annan teori."

Lina kände hur ilskan över pappas kommentarer om "framtidsplaner" blandades med något annat nu – en gammal ilska, som om havet själv mindes orättvisorna.

"Så de vuxna..." började hon.

"Vuxna är bara människor", avbröt Birgitta. "Vissa gör rätt, vissa gör fel. De som förlorar på sanningen brukar vara de som skriker högst om att barn ska hålla sig där det är säkert."

Hon såg på dem båda. "Om ni tänker följa den här kartan måste ni lova mig två saker."

"Att vi har på oss flytväst?" gissade Max.

"Det också", sa hon. "Men framför allt: Att ni aldrig, aldrig tror att någon är god eller ond bara för att de är vuxna eller bara för att de är ett barn. Ni måste tänka själva. Och ni måste ha en plan för vad ni gör om ni faktiskt hittar något."

Lina och Max såg på varandra. Löftet kändes större än vilken flytväst som helst.

"Okej", sa Lina tyst. "Vi lovar att tänka själva."

Birgitta log, lite sorgset. "Bra. För ni är inte de enda som letar."

Hon gick bort till ett annat fönster och pekade med hakan mot havet. Långt där ute syntes en liten båt, som rörde sig långsamt längs kusten.

"Erik", sa Lina lågt, när hon kände igen den orangea sjöstället på figuren ombord.

"Han kretsar runt samma ställen som ni har på era kartor", sa Birgitta. "Och han är inte dum. Han vet att vissa skatter är farliga att låta fel människor hitta."

De lämnade tant Birgittas hus med huvudet fullt av historier och händerna tyngre än när de kom. Birgitta hade lånat ut en kopia av ett gammalt sjökort till dem, noggrant inplastat, och stoppat ner två små visselpipor i deras fickor "utifall havet vill prata tillbaka", som hon sagt.

Luften kändes rårare när de gick hemåt, trots att himlen var blekt blå mellan molnen. De sa inte mycket förrän de kommit en bit bort från huset.

"Så", sa Max till slut. "En pirat som egentligen var typ nån slags... havets visselblåsare? Och vuxna som hellre lät folk dö än förlorade pengar? Jag trodde inte historia kunde vara så här brutal."

"Du har hört om krig, va?" sa Lina torrt, men egentligen kände hon samma sak. Historierna hade alltid varit något som var "förr i tiden". Nu kändes de plötsligt som något som sträckte sig in i hennes egen vardag. I vuxnas sätt att prata om pengar, om risker, om vad som "lönade sig".

"Tror du det där fortfarande spelar någon roll?" fortsatte Max. "Alltså, dokumenten. Om det ens finns några kvar. De människorna är ju döda sedan länge."

Lina sparkade på en sten så den for ner i diket. "Kanske inte just de. Men tänk om det visar ett mönster. Eller om nån idag tjänar på att det aldrig kom fram. Eller så är det bara... historia. Men ändå vår historia. Kosters."

De svängde in på hennes uppfart. Hennes mammas bil stod där nu. Hjärtat slog till – hur skulle de kunna smita ut till klipporna senare med föräldrarna hemma?

"Vi måste planera", sa hon lågt. "Inte bara rusa ut. Vi behöver veta exakt vilken stig vi ska ta. Och hur vi ska göra om Erik dyker upp."

"Erik..." Max drog ut på namnet. "Jag fattar inte om han är typ skurk eller hjälte."

"Det är ju det", sa Lina och tänkte på Birgittas ord. "Vi kan inte bestämma sånt i förväg. Vi måste bara... kolla vem som gör vad. Och varför."

De gick in. I hallen stod Linas mamma och pratade i telefon med ett bekymrat veck mellan ögonbrynen. När hon fick syn på Lina gjorde hon tummen upp mot någon i luren, la på.

"Bra att du är hemma i tid. Hur var matten?" frågade hon direkt.

"Bra", svarade Lina automatiskt.

"Läraren mejlade att ni skulle ha extra träning inför provet", fortsatte hennes mamma. "Vi kan sitta tillsammans ikväll om du vill. Ingen press, men..." Hon log ansträngt.

"Jag har lite grejer att fixa med först", sa Lina, hjärtat dunkande. "Gruppläxa. Med Max."

Mamma vek armarna i kors. "När?"

"Nu. Senast åtta är jag hemma." Orden bara föll ur henne. Det var ett halvt löfte och ett halvt test.

Hennes mamma såg ut att vilja säga nej. "Det är mörkt tidigt nu", började hon. "Och Erik sa att det ska bli hårdare vind i kväll. Ni vet att det inte är lämpligt att springa runt på klipporna efter..."

"Vi ska inte till klipporna", ljög Lina. Det stack till i magen, men hon tvingade blicken att vara stadig. "Vi ska bara till Max och jobba."

Mamman tittade först på henne, sedan på Max som stod lite bakom. "Och dina föräldrar är hemma?"

"Ja", sa Max utan att blinka. "Min mamma älskar grupparbeten."

Det var en riskabel formulering, men det verkade fungera. Linas mamma suckade.

"Okej. Men telefonen på, ljud på. Och inga cykelturer i mörkret till några badplatser eller gömda bryggor. Ni är inte små längre, ni borde förstå risker nu."

Lina pressade fram ett leende. "Vi förstår risker", sa hon, och insåg att hon menade det på ett annat sätt än hennes mamma.

När de väl kommit ut igen andades de ut samtidigt.

"Vi har ett fönster", sa Max. "Fram till åtta."

"Det är inte mycket", konstaterade Lina. "Men det räcker för att börja."

De skyndade hem till Max först, bara för syns skull, hämtade varsin ryggsäck. Max packade ner en pannlampa, ficklampa, powerbank, en liten förbandslåda och två chokladbiter. Lina hade redan sin lilla kniv, en extra tröja och vattenflaska.

När de smög ner mot stigen som ledde genom skogen mot norra sidan av ön hade himlen börjat skifta i rosa och blått. Ljuset gjorde granarna mörkare, klipporna gråare.

"Varför känns det här mer på riktigt än alla andra grejer vi gjort?" viskade Max.

"För att vi inte bara letar på låtsas", svarade Lina. "Och för att fler än vi är ute efter samma sak."

Hon tänkte på Erik igen. Hur han ibland bara stod på sin båt och stirrade mot samma riktning, som om han väntade på något.

De följde stigen, den vältrampade "Utsiktsrundan" för turister. Men efter en stund vek Lina av, enligt den röda linjen på skattkartan. Stigen blev smalare, mer övervuxen. Buskar rispade mot deras ben.

"Det här är knappast en 'utpekad led'", muttrade Max, men han lät ändå lite stolt.

De kom fram till en liten bergsknalle med utsikt över havet. Där, flera hundra meter bort, syntes en del av kustlinjen som var markerad med röd ring på turistkartan – förbjudet område. En ensam skylt stack upp i siluett mot himlen, även på avstånd kunde de skymta de röda varningstecknen.

"Där borta", sa Lina. "Bakom den udden någonstans måste grottan ligga."

De satte sig på en platt sten. Vinden rev i deras hår, försökte slita kartan ur Linas händer. Hon höll hårt.

"Okej", sa Max. "Vi har ungefär..." Han kollade på mobilen. "Två timmar innan du måste vara hemma. Vi kan inte hinna hela vägen fram idag utan att bryta massor av regler."

"Nej", sa Lina. "Men vi kan hinna en sak."

Hon vek ihop kartan så bara den del där deras nuvarande position och förbjudna området syntes. "Vi kan hitta en genväg. En stig som vuxna inte använder."

Max log. "En barnstig."

De ställde sig upp igen och började utforska klipporna runt utsikten, letade efter små trampade gångar, efter ställen där berget såg lite blankare ut av steg. Det var mödosamt, de snubblade och halkade, men efter en stund hittade de en smal passage mellan två klippsprång som ledde neråt, i rätt riktning.

"Det här kan vara det", sa Lina andfått. "En väg som inte står på några skyltar."

De gick en bit till, bara för att känna på den. Klipporna blev brantare, ljudet av vågor starkare. Till slut stod de ovanför en smal vik där vattnet slog rytmiskt mot stenarna.

Nere vid vattenbrynet stod ett tydligt varningstecken på en stolpe, vit med röd kant: BAD FÖRBJUDET – STARKA STRÖMMAR.

Max skrattade utan glädje. "Varningstecken igen."

Lina mindes meningen på skattkartan: Där vuxna sätter varning, där börjar barnens mod.

"Det är bara en början", sa hon. "Vi går inte ner idag. Vi bara..."

Hon letade med blicken längs klippväggen. Något stack ut: en liten fördjupning i berget, halvt gömd av enen och mossor.

"Ser du?" sa hon lågt. "Där."

Max kisade. "En grottöppning?"

"En början till en", korrigerade hon. "Vi markerar den, sen går vi hem."

De hittade en bit röd snitsel som någon lämnat i skogen, kanske från ett gammalt lopp. Lina knöt den diskret runt en enbuske en bit upp från öppningen, så att bara den som visste var den skulle titta kunde se.

"Nu vet vi i alla fall var vi ska börja nästa gång", sa hon.

På vägen hem gick de tysta ett tag. Himlen mörknade snabbt. När de kom tillbaka till byn tändes lampor i fönstren ett efter ett.

"Du", sa Max plötsligt. "Om vi hittar något... ska vi säga något till dina föräldrar? Eller till Birgitta?"

Lina tänkte på sin mammas bekymrade rynka, på pappas prat om framtiden. På Birgittas varning om vuxna med mycket att dölja.

"Jag vet inte", svarade hon ärligt. "Det beror på vad vi hittar. Men en sak vet jag."

"Vadå?"

"Att jag inte tänker låta någon annan bestämma vad som är viktigt i mitt liv utan att jag ens fått chansen att titta själv."

Max nickade långsamt. "Då får vi se till att vara först."

Eriks skugga över viken

Helgen kom med en skarp, klar kyla som gjorde att luften kändes som att andas glas. Solen låg låg över horisonten, fick havet att blinka kallt. Lina hade väntat hela fredagskvällen på att någon av föräldrarna skulle säga ordet "utflykt" eller "övernattning" och därmed spränga alla planer, men de verkade trötta och inställda på att mest vara hemma.

"Vi tänkte städa förrådet", hade pappa sagt. "Du kan hjälpa till."

Det finns säkert massa roliga gamla grejer där inne."

Hon log artigt men kände hur blicken hela tiden drogs mot fönstret och det blå som anade där bortom träden.

På lördagsförmiddagen lyckades hon och Max övertala sina föräldrar om att de skulle "gå en promenad och fota till ett NO-projekt". Det lät tillräckligt harmlöst.

"Och håll er borta från klipporna vid norra viken", sa Linas pappa automatiskt. "Du vet, det där förbjudna området."

"Jaa", sa Lina och kände en märklig blandning av skuld och triumf. Om han visste.

De tog med sig ryggsäckarna igen, nu med extra vantar och mössa. Tant Birgitta stod i sin trädgård och rensade i en låda med gamla flaskor när de gick förbi. Hon gav dem en kort nick och pekade diskret mot himlen.

"Moln från väster", sa hon. "Ni har ett par timmar tills det slår om."

"Vi vet", svarade Lina. "Vi ska bara titta. Inte bada."

Birgitta såg på dem länge, som om hon försökte läsa något i deras ansikten, men sa inget mer.

De följde samma väg som tidigare, upp på utsiktsklippan och sedan ner längs den smala, gömda passagen de hittat. Havet dånade högre idag, vågorna större, men himlen var ännu ljus.

När de nådde platsen där de sett den lilla fördjupningen i berget kände Lina hur pulsen steg. Den röda snitseln hängde kvar, fladdrade i vinden.

"Okej", sa Max. "Det här är det. Grottöppning eller typ en rått-källare."

De klättrade försiktigt neråt, tog tag i buskar och små stenhyllor. Ljudet av vågor studsade mellan klipporna. När de kom fram till öppningen såg Lina att den var större än den verkat på håll – ungefär så stor att en person kunde krypa igenom om den böjde sig.

"Ser ut som ingången till nån fantasygruva", sa Max lågt.

Lina tog fram sin ficklampa och lyste in. Ljuskäglan försvann efter en meter, uppslukad av mörkret. Hon såg bara fuktig sten, lite mossor, små droppar som glittrade.

"Vi går inte in långt utan rep", sa hon bestämt. "Och inte när tidvattnet är på väg in. Vi vet inte hur det ser ut där inne."

"Men vi kan i alla fall..." Max satte sig på huk och stack in huvudet en bit. Hans röst ekade konstigt. "...kolla om det finns nån markering eller så."

Lina tvekade, men kröp efter. Kylan slog mot dem inifrån berget, annorlunda än vindens kyla. Den här var stilla, tung, som om den legat där länge.

Plötsligt hörde de ett nytt ljud, blandat med vågorna. Ett avlägset mullrande, men inte från åska. En motor.

De drog sig hastigt ut igen och kravlade upp en bit i klipporna så de kunde se ut över viken. Långsamt gled en båt in längre bort, inte nära strandkanten men tillräckligt nära för att de skulle kunna urskilja färgen.

Orange sjöställ, mörk båt. Erik.

"Skojar du med mig", väste Max. "Han följer efter själva kartan."

Erik stod i fören, med mössan neddragen över öronen. Han hade ingen med sig. Motorljudet blev svagare när han slog av och lät båten glida. Han såg sig omkring med en vana blick, som om han letade efter något som borde finnas där men inte syntes.

Lina och Max pressade sig längre in bland enbuskarna, försökte bli ett med klippan. De var för högt upp för att han skulle höra dem, men ändå.

"Tror du han vet exakt var ingången är?" viskade Max.

"Om han visste det skulle han nog inte bara stå där och glo", svarade Lina, men hon var inte säker.

Erik tog fram något ur fickan. En liten metallbit blänkte till i ljuset. Han vägde den i handen, höll upp den mot viken som om han försökte se om den passade någonstans.

"En nyckel", andades Lina. "Det måste vara en nyckel."

Han stod så en lång stund, som om han förde en tyst diskussion med sig själv. Sedan stoppade han tillbaka den i fickan, vände sig bort och startade motorn igen. Båten gjorde en vid cirkel i viken, som om den ritade sin egen karta på vattenytan, innan den styrde ut mot öppnare hav.

"Varför gjorde han inget?" undrade Max. "Om jag hade en magisk nyckel skulle jag ju testa den direkt."

"Kanske är han rädd", sa Lina långsamt. "Inte för grottan. För vad som finns i den."

De satt tysta en stund efter att båten försvunnit ur sikte. Vinden tilltog lite, som om havet suckade.

"Vi måste prata med honom", sa Lina plötsligt. Orden överraskade henne själv.

"Är du galen?" Max stirrade på henne. "Han kommer ta kartan ifrån oss. Eller ringa polisen. Eller våra föräldrar. Eller alla tre."

"Inte nu", sa Lina. "Men förr eller senare. Vi kan inte låtsas som att han inte är en del av det här."

Max stirrade ut mot havet. "Eller så slår vi honom. Alltså inte bokstavligen", la han snabbt till när hon höjde på ögonbrynen. "Jag menar: Vi är snabbare. Vi hittar först. Sen kan vi välja vad vi gör."

Lina kände hur en envis gnista tändes. "Jag vill inte att någon annan ska bestämma över den här historien. Inte han, inte mina föräldrar, inte kommunen. Men..." Hon tittade mot den mörka öppningen igen. "Vi kan inte rusa in. Vi måste fatta hur grottan funkar. Tidvatten, djup, allt."

"Vi kan fråga Birgitta om gamla tidvatten-tabeller", föreslog Max. "Och jag kan kolla på nätet. Det finns säkert någon

nörd-sajt för grottor."

Lina nickade. "Och vi behöver utrustning. Rep, pannlampor, extra batterier."

Max sken upp. "Äntligen! Mitt överlevnads-kit får en riktig uppgift."

Mörkare moln började samlas längre ut till havs. Vinden vände snäppet, kom mer från väster nu, precis som Birgitta sagt.

"Vi borde gå", sa Lina. "Om molnen kommer hit blir klipporna hala."

Innan de lämnade platsen tog hon fram sin mobil, trots allt. Hon zoomade in så mycket hon kunde på klippväggen. I skuggan runt öppningen tyckte hon sig ana något inristat, en form som inte såg naturlig ut. Ett hak, en linje.

"Ser du?" Hon visade skärmen för Max.

Han kisade. "En... form. Typ som..." Han tog ett steg tillbaka, tittade på klippan direkt. "Som profilen på en nyckel."

En rysning gick genom Lina. Erik och hans nyckel. Grottan med sin "låsklack". Piratkartans löfte om en skatt av sanning.

"Okej", sa hon, mer till sig själv än till Max. "Om det här är en låst dörr, då tänker jag vara en sådan som åtminstone försöker hitta nyckeln själv."

På vägen upp märkte de hur havet verkade följa efter dem med sitt ljud. Var de än gick längs stigen, hörde de vågornas dova slag.

När de kom upp på utsiktsklippan igen kastade Lina en sista blick bakåt. En mörk punkt rörde sig där ute på vattnet. Hon kunde inte avgöra om det var Erik på väg tillbaka, eller bara en annan fiskare.

"Tror du alla vuxna ljuger?" frågade hon plötsligt, utan att riktigt veta varför.

Max tänkte efter. "Jag tror alla vuxna väljer vilka bitar av

sanningen de berättar. Som vi. Skillnaden är att de har makt också."

Orden hängde kvar i luften när de började gå hemåt, med grottans mun kvar som en mörk tanke i ryggmärgen.

Grottans andetag

Söndagen gick åt till att verka normal. Lina hjälpte faktiskt till i förrådet. Hon bar kartonger, sorterade gamla skridskor, hittade en låda med hennes gamla leksaksbåtar. Hela tiden tänkte hon på en annan låda, djupt inne i en klippa, kanske full av papper som kunde förändra människors bild av kusten.

"Du är frånvarande idag", sa hennes pappa när de tog en fikapaus. "Är det skolan? Är det något med Max?"

Hon ryckte på axlarna. "Jag tänker bara."

"På vad du vill bli?" Han lät förhoppningsfull.

"På vem jag vill bli", rättade hon, överraskad av sina egna ord. Pappa såg förbryllad ut men sa inget mer.

På kvällen, när huset tystnat och bara vinden och kylskåpet hördes, plockade Lina fram kartan igen. Hon lyste med ficklampan på den inplastade kopian av sjökorten som Birgitta gett dem. Tidvattentabellerna Max hittat på nätet var prydligt uppskrivna i hennes anteckningsbok.

Ett mönster började långsamt framträda. Det fanns tider på dygnet då vattnet drog sig tillbaka tillräckligt mycket för att blotta mer av klipporna runt grottöppningen, utan att ännu ha börjat strömma tillbaka med full kraft.

Hon ringde Max.

"Vi har ett fönster imorgon eftermiddag", sa hon lågt. "Mellan halv fyra och fem. Om vädret håller."

"Halv fyra?" stönade Max. "Min mamma tycker det är knappt

lagligt att vara ute efter tre i november."

"Vi säger att vi pluggar hos mig", sa Lina. "Sen går vi väggen runt. Inte ner till vattnet. Vi testar bara ingången. Inga hjältedåd."

"Tråkigt", muttrade Max. "Men okej. Hjältedåd light."

Måndagen kom med ett tunt dis över ön. I skolan var alla tröttare än vanligt. Läraren pratade om medelvärden, men Linas tankar var inlåsta i en annan sorts medelvärde – balansen mellan mod och dumhet.

Efter sista lektionen, när skolkorridoren ekade av skrapande stolar och dunkande skåp, smet hon och Max ut bakvägen. De höll sina ryggsäckar lätta; bara det allra nödvändigaste.

När de nådde stigen ner mot viken kände Lina hur marken var fuktigare än sist. Nattens fukt hade inte hunnit torka upp. De valde sina steg noggrant.

Väl nere vid öppningen stannade de. Det luktade annorlunda idag – starkare av tång, mer av något jordigt. Som om berget hade andats ut under dagen och nu drog in.

"Grottans andetag", viskade Max högtidligt och svepte med armen. "Välkommen, dödliga."

Lina log nervöst. "Vi håller oss i början. Om vattnet börjar stiga eller vi hör konstiga ljud, så vänder vi."

De drog på sig pannlampor. Ljuskäglorna skar genom mörkret när de kröp in på alla fyra. Berget slöt sig runt dem, dämpade vindens ljud. Bara droppandet från taket hördes, och deras egna andetag.

Efter någon meter blev gången högre, så de kunde stå någorlunda rakryggade. Väggarna var ojämna, fuktiga, kalla mot fingrarna. Små, bleka lavar glimmade i pannlampornas ljus.

"Det här är så mycket bättre än skärmtid", mumlade Max.

"Nästan så att jag förstår dina föräldrar."

Lina skrattade till, ett kort ljud som studsade mellan stenarna.

Men skrattet dog när hon upptäckte något på den högra väggen.

"Stanna", sa hon. "Lys här."

Inristat i stenen, inte djupt men tydligt, fanns en symbol. En enkel cirkel, genomkorsad av ett kryss. Runt den några bokstäver, slitna av tid och fukt.

"Är det..." Max kikade närmare. "Ett pirat-märke?"

"Inte riktigt", sa Lina. Hon mindes något från Birgittas historier. "Silver-Hans hade en egen symbol. En cirkel för solen, ett kryss för väderstreck, som betydde typ 'det finns alltid fler vägar'."

Hon följde med fingret längs ristningen. Under cirkeln fanns ett svagt ord: "ANDAS".

"Andas?" Max lät förvirrad. "Som... vi gör nu?"

"Eller som grottan gör", sa Lina. "När vi hör vattnet. När det går in och ut."

De gick vidare, mycket långsamt. Gången svängde svagt åt vänster, sedan höger. På vissa ställen var den så trång att de fick vända sig i sidled. Flera gånger stannade de bara för att lyssna. Långt bortifrån hördes ett muller, som ett fjärran tåg, fast de visste att det var vågor som slog mot berget.

"Hur långt går vi?" frågade Max efter en stund, rösten lite högre än nödvändigt. "Jag ser inget kistaktigt än."

"Till nästa märke", sa Lina. "Sen vänder vi."

Som om grottan hörde henne, dök något upp i ljuskäglan bara några meter längre fram. En spricka i golvet, fylld av mörkt vatten. Ett litet underjordiskt sund som skar av gången.

"Okej, wow", sa Max och backade instinktivt. "Nope. Inga simturer."

Lina höll också avstånd. Hon kunde inte se hur djupt det var, bara att vattnet var kolsvart och att det såg ut att röra sig, nästan omärkligt. Som om grottan verkligen andades.

På andra sidan vattensprickan fortsatte gången, men den var smalare nu. På väggen där borta tyckte Lina sig se ännu en ristning.

"Vi kan inte hoppa", konstaterade hon. "För halt."

"Vi kan heller inte flyga", sa Max. "Vilket är en stor brist just nu."

Lina tände sin ficklampa också och riktade båda ljuskäglorna mot ristningen. Den här symbolen var annorlunda – en pil som pekade både uppåt och åt sidan, och under den ett ord till.

"SER", ljudläste Max. "Andas. Ser. Det här börjar låta som en yoga-instruktör."

"Eller som instruktioner", sa Lina. "Andas, se. Titta dig omkring."

Hon vände sig långsamt i ett varv och lät lampan svepa över taket. Något glimmade till uppe vid en spricka i berget. Inte vatten den här gången, utan metall.

"Där!" Hon pekade. "Ser du?"

Max kisade. "En krok?"

En gammal järnring satt inkilad i stenen, med ett rostigt spår som ledde bort mot ett smalt hyllplan av sten längs väggen.

"En gammal förankringspunkt", sa Lina sakta. "För rep. De har dragit något här."

Maxs ögon lyste upp. "En flottbro! Eller en hängbro! Eller nåt superfiffigt."

"Inte nu", sa Lina. "Men det betyder att det går att ta sig över. Om man har rätt utrustning."

De stod där ett tag, studerade sprickan, försökte mäta den med blicken. Vattnet verkade långsamt röra sig uppåt.

"Vi går tillbaka", sa Lina till slut. Det tog emot att säga det, men känslan i magen var tydlig. "Vi måste veta mer innan vi försöker korsa det här."

Max såg besviken ut, men han nickade. "Okej. Jag vill inte bli en

lärdom i nån säkerhetsbroschyr."

På vägen ut kändes gången både kortare och längre. Kortare, för att de visste vad som väntade. Längre, för att varje skuggspel nu kunde vara en dold symbol.

När de äntligen kravlade ut ur öppningen igen kändes luften ute nästan varm i jämförelse. Vinden tog tag i deras hår, ljudet av det öppna havet var öronbedövande efter grottans dämpade muller.

Lina vände sig om och såg på den mörka öppningen. Den såg så liten och oskyldig ut nu, en spricka i en stor grå vägg.

"Vi har varit i en piratgrotta", konstaterade Max. "Alltså, det här måste ju typ kvala in som livsavgörande händelse."

"Vi har varit i början av den", rättade Lina. "Och den är smartare än vi."

På väg upp mot stigen igen hörde de ett annat ljud ovanför vind och vågor – en båt, igen. Hjärtat hoppade till.

"Tror du det är..." började Max.

"Vi gömmer oss inte", avbröt Lina. "Vi är inte tjuvar. Vi är... forskare."

De fortsatte upp mot utsiktskanten, och mycket riktigt – där ute, inte långt bort, gled en båt. Men den här gången var det inte Erik. Det var en större båt, med en logga de kände igen från alla kommunala brev och affischer.

"Kommunens miljöbåt", sa Max. "Kolla, där är den där killen som alltid pratar på skolavslutningen om skyddade områden."

Två vuxna i blå jackor stod och pekade mot kusten, skrev något på en surfplatta.

"Tror du de vet om grottan?" frågade Lina.

"Om de visste, skulle det säkert ha stått 'Grotta förbjuden' på skylten också", sa Max. "De älskar skyltar."

Lina tänkte på orden "Andas" och "Ser". På Silver-Hans som

enligt Birgitta hade haft en egen sorts rättvisa.

"Vi andas", sa hon tyst. "Vi ser. Nästa gång måste vi tänka."

Hon visste att tiden när de kunde låtsas att det här bara var ett barnäventyr höll på att rinna ut, lika sakta men obönhörligt som vattnet i grottsprickan.

Max, mobilen och drömmen om berömmelse

Natten efter grottbesöket drömde Lina om vatten som steg i slowmotion. Det fyllde korridorer av sten, bar med sig lösa papper som virvlade runt henne som vita fiskar. När hon sträckte ut handen för att fånga ett av dem, såg hon att det var hennes matteprov. Siffrorna löstes upp som bläck i vatten.

Hon vaknade med en känsla av att allt var på väg att flyta isär.

I skolan märkte hon att Max var ovanligt tyst under förmiddagen. Han ritade grovt i sina marginaler, små kartkonturer och nycklar. På rasten satt han med ryggen mot en vägg, blicken djupt nere i mobilen.

"Kollar du grott-sidor?" frågade Lina och slog sig ner bredvid.

"Typ", sa han utan att titta upp. "Kolla här."

Han visade henne en video på någon populär äventyrskanal. Två tonåringar smög ner i en övergiven bunker, filmade allt med GoPro, pratade högt och dramatiskt. Kommentarsfältet var fullt av eld- och hjärt-emojis.

"De har en miljon visningar", sa Max. "En miljon, fattar du? De är typ kändisar bara för att de vågade gå in någonstans där de inte fick."

"Vi gör ju också det", sa Lina. "Fast inte med kamerateam och merch."

"Precis", sa Max, nu med en intensiv glöd i blicken. "Vi har något mycket bättre. Vi har en riktig skattkarta, riktig historia, riktig

fara. Och vi har mobiler."

Lina kände en kall klump i magen. "Vad menar du?"

"Tänk om vi filmar allt", sa Max. "Inte lägger upp nu, vi är inte idioter. Men spelar in när vi går i grottan, när vi hittar saker. Sen, när vi är säkra och typ allt är dokumenterat, kan vi släppa det. 'Barnen som hittade Koster-skatten'. Du vet hur mycket det här skulle betyda för kanalen? För oss? Vi skulle kunna välja vilken skola vi vill efter det här."

Orden skavde på ett sätt hon inte var beredd på. "Jag trodde du ville det här för..." Hon letade efter ord. "För att vi vill veta. Inte för att bli kända."

Max tvekade en sekund, men log sedan sitt sneda leende. "Det ena utesluter inte det andra. Vi kan både veta först OCH berätta snyggast. Annars kommer nån vuxen att hålla nån tråkig presskonferens, och ingen kommer minnas att det var vi som hittade. De kommer bara prata om 'risker' och 'disciplin' och allt det där."

Lina tänkte på artiklar hon sett när vuxna grälade om skolan. Hur det alltid var vuxnas namn som stod under åsikterna, aldrig barns. "Det är inte det viktigaste", sa hon. "Viktigast är vad vi gör med det vi hittar. Vem vi berättar för, hur vi gör det säkert."

"Och om vi har allt på film kan ingen förvränga det", kontrade Max. "Ingen kan säga 'de var dumdristiga barn som bara ställde till problem'. De kan se att vi tänkte, planerade, att vi respekterade naturen. Det är bevis."

Lina knep ihop läpparna. Han hade en poäng, men något i sättet han betonade "kanalen" fick det att kännas som om grottan blivit en kuliss.

"Bara... lova att du inte lägger upp något utan att vi båda är överens", sa hon. "Och att du krypterar allt eller vad det nu heter. Jag vill inte att Erik eller nån vuxen ska råka se en story om var den där grottan är."

Max höjde handen som om han svor ed. "Jag lovar på min bästa

powerbank. Inget lägger jag upp utan att vi bestämt det. Och jag gömmer allt i en mapp som heter typ 'Spanska glosor'. Ingen vuxen kommer öppna."

Hon skrattade halvhjärtat. "Okej. Men inga rubriker i stil med 'Vi höll på att dö i dödsgrottan'."

"Vi mötte en tystlåten fiskare med mörkt förflutet', då?" skämtade han.

Hennes skratt dog. "Max... vi vet inte ens om Erik gjort något fel. Eller om han försöker skydda något."

"Skydda?" Max rynkade pannan. "Skydda vadå? Hemliga, korrupta familjehemligheter?"

"Kanske människor", sa Lina. "Kanske minnen. Allt behöver inte vara svart och vitt."

Max suckade. "Du har umgåtts för mycket med Birgitta. Snart börjar du prata med snäckor."

På vägen hem gick de förbi bryggan där flera fiskebåtar låg förtöjda. Erik stod vid sin båt, böjd över en låda med nät. Hans rörelser var sega, som om han sov dåligt.

"Vi går en omväg", mumlade Max. "Orkar inte småprata."

"Vi kan inte gömma oss för honom för alltid", sa Lina, men följde ändå efter när Max tog stigen runt.

Hon kastade en blick tillbaka. Erik hade rätat på sig. Han såg inte direkt på dem, men hans blick följde deras riktning.

Senare på eftermiddagen satt de hemma hos Lina under förevändning att göra gruppläxa. Föräldrarna vandrade in och ut, ibland med te, ibland med frågor om glosor. Varje gång stoppade Lina undan kartan snabbt och låtsades vara mitt i en mening om geografi eller fotosyntes.

När de äntligen blev lämnade ifred tog Max fram två små fästen från sin ryggsäck.

"Vad är det?" frågade Lina misstänksamt.

"Mobilhållare för pannband", sa han stolt. "Så att vi kan filma utan att använda händerna. Jag beställde dem i fredagskväll."

"Du var snabb", konstaterade hon.

"Jag var peppad", rättade han. "Vi blir våra egna dokumentärfilmare."

Lina satte ändå på sig den ena. Mobilen kändes lite tung mot pannan, men idén var inte dum. Att ha händerna fria i grottan kunde vara skillnaden mellan att hålla sig kvar och att halka.

"Vi testar imorgon", sa hon. "Men vi håller oss till planen. Först måste vi fixa ett sätt att ta oss över vattensprickan. Sen filmar vi."

"Deal", sa Max, men blicken för redan mot mobilskärmen. Hon såg hur han öppnade anteckningar och började skriva rubrikidéer. "Projekt Koster-skatten. Avsnitt ett: Grottans andetag."

"Du hörde vad Birgitta sa", påminde hon. "Vi måste ha en plan för vad vi gör om vi faktiskt hittar något. Inte bara hur vi berättar det."

"Vi kan göra båda", sa Max envist. "Det är det som är grejen med vår generation. Vi kan göra flera saker samtidigt."

Lina tittade på honom länge. Max hade alltid varit den som kastade sig in i saker, hon den som höll tillbaka lite. Det var så deras vänskap brukade fungera. Men nu kändes det som om deras balanspunkt hade flyttat sig.

"Okej", sa hon till slut. "Men om nåt känns fel där inne, så slår vi av allt. Okej? Kameran, äventyrs-ego, allt. Vi lyssnar på magkänslan."

Max gjorde en teateröverdriven bugning. "Havets magkänsla, er tjänare."

På kvällen, när Lina borstade tänderna, hörde hon sina föräldrar prata lågt i köket.

"Hon är borta mycket nu", sa hennes mamma. "Ute med Max."

Jag vet att det är bra att hon har en vän, men... jag oroar mig. Risken för olyckor, för idioti..."

"Hon är tolv, inte fem", svarade pappan. "Vi kan inte låsa in henne. Det är på Koster, inte i en storstad. Här vet alla vem hon är."

"Just därför", sa mamman. "Här blir alla historier större. Alla vet allt. Minsta misstag blir något hela ön pratar om. Jag vill inte att hon ska bli 'hon som...'. " Orden blev otydliga.

Lina stod i dörröppningen, osedd, med tandborsten i handen. Hon undrade om hon redan var "hon som" i någon vuxens berättelse. Hon som drömmer för stort. Hon som tittar för långt ut mot havet.

Hon spottade ut skummet och mötte sin egen blick i spegeln.

"Jag är hon som går ändå", viskade hon. "Och jag bestämmer själv hur min historia ska låta."

Repet över mörkret

Tisdagen var en av de där dagarna då hela skolan kändes för trång. Ljudet av stolar som skrapade mot golv var för högt, lukten av våta jackor för stark. Lina kände sig som en båt instängd i en allt för liten hamn.

När hon äntligen och med nöd och näppe fått sina föräldrar att gå med på ännu en "gruppläx-eftermiddag" – efter mycket prat om ett kommande NO-projekt – kändes det som att slita sig loss ur förtöjningar.

De mötte upp vid samma stig. Vädret var ovanligt stilla. Havet låg inte spegelblankt, men nära. Bara små krusningar spelade över ytan.

"Perfekt grott-väder", sa Max. "Man vill typ inte bada, man vill bara utforska."

De hade med sig ett rep den här gången, lånat ur Linas pappas förråd. Hon hade haft dåligt samvete när hon tog det utan att fråga, men hon trampade ner känslan. Det var för en slags säkerhet, trots allt.

När de kom ner till grottöppningen kändes den annorlunda i det stilla vädret. Som om den vilade och samlade kraft.

"Okej", sa Lina med sin mest vuxna röst. "Plan: Vi går in. Vi kollar vattensprickan. Om nivån ser okej ut och inget konstigt hörs, testar vi att lägga en sorts lina längs den där stenhyllan. Vi har säkerhetsknutar. Vi går långsamt. Minsta konstigt ljud, vi vänder."

"Du låter som en instruktionsfilm", konstaterade Max. "Jag är stolt."

De satte på sig pannlamporna, fäste mobilerna i hållarna, men lämnade dem avstängda. Först verklighet, sedan eventuell film.

Inne i grottan var luften fuktig men inte kvävande. Droppandet från taket var jämnare än sist, nästan som en klocka som tickade. De passerade "ANDAS"-symbolen, fortsatte tills de stod vid vattensprickan.

Lina undersökte noga. Vattnet låg något lägre än sist, en smalare svart tunga i berget. Ljudet var dovt, inget forsande.

"Det här är vår chans", sa hon. Rösten lät stadigare än hon kände sig.

Max tog fram repet. Det var grövre än ett klätterrep men tillräckligt flexibelt. De fäste ena änden i den gamla järnringen högt uppe på väggen, säkrade med dubbelknut. Max drog i det med hela sin vikt.

"Sitter som mitt grepp om mobilen", sa han. "Det vill säga hårt."

Lina rullade ut repet längs stenhyllan på deras sida först, testade stegen, kände med foten var det var halt. Sedan kastade hon försiktigt över en ögla mot en liten utstickande stenformation på andra sidan.

Det tog flera försök innan den fastnade på ett sätt hon litade på. Varje gång hennes kast inte nådde tillräckligt långt såg hon hur repetets ände tänkte på att landa rakt i vattnet. Hennes mage drog ihop sig varje gång.

Till slut satt det. Repets ögla låg runt stenen, tillräckligt högt upp för att inte halka direkt, tillräckligt lågt för att de skulle kunna nå den.

"Okej", sa Max och andades djupt. "Vem först?"

"Jag", svarade Lina, innan hon hunnit tveka. Om hon lät Max gå först och något hände skulle hon aldrig förlåta sig själv.

Samtidigt visste hon att han nog tänkte likadant om henne.

Hon fäste repet runt midjan också, med en extra knut. Max höll i andra änden, redo att dra om hon halkade.

"Jag är ditt mänskliga ankare", försäkrade han. "Eller, barn-ankare."

Hon ställde sig med ryggen mot väggen, fötterna på den smala stenhyllan. Repet i händerna kändes strävt, pålitligt. Hon tog ett steg i taget, små, nästan omärkliga förflyttningar. Under henne låg den svarta sprickan, vattnet stilla men hotfullt.

"Andas", mumlade hon för sig själv. "Ser. Tänker."

Hon tog sig halvvägs utan problem, även om hennes ben började darra. En gång halkade skon lite, men repet höll henne upprätt.

När hon nådde andra sidan, tog hon ett djupt steg upp på den bredare klippytan. Mark under fötterna. Hon skrattade till, ett kort, nästan hysteriskt ljud.

"Jag lever", meddelade hon. "Din tur."

Max svalde hörbart, knöt repet runt sig och började gå. Hans första steg var mer stapplande, men snart hittade han en rytm.

"Titta inte ner", sa Lina, mest för att hon visste att det var exakt vad han tänkte göra.

"För sent", pep han, men fortsatte. Halvvägs stannade han. "Är det okej om jag tar en selfie när jag kommer över?"

"Max!" Hennes röst ekade strängt mellan stenarna.

"Okej, okej", sa han snabbt och tog de sista stegen. När han också stod på den säkra sidan, kastade han sig dramatiskt på knä. "Jag dedikerar mitt överlevande till mitt framtida jag, som kommer tacka mig för episkt innehåll."

Lina slog honom lätt på axeln. "Vi har just klarat något som riktiga grottforskare gör. Vi behöver inte likes för att det ska vara på riktigt."

"Vi behöver inte", rättade han. "Men vi kan vilja."

Hon gav inget svar på det. Istället vände hon sig framåt.

"Tänd kamerorna nu, men vi lovar att stänga av om det känns fel", sa hon.

De startade inspelningarna. Det röda ljuset uppe vid mobilen på hennes panna kändes både som ett extra öga och som en liten varning. Nu förevigades varje steg.

Gången fortsatte, smalare nu, mer slingrande. Väggarna verkade komma närmare, taket lägre. Luften blev kallare, men också torrare. Mindre dropp, mer damm.

Efter kanske femtio meter öppnade sig gången plötsligt in i en större kammare. Deras lampor spred sig ut i ett oväntat utrymme.

"Oj", sa Max andlöst. "En sal."

Takets valv reste sig högt över dem, täckt av mineralavlagringar som glittrade i ljuset som stjärnor. Golvet var ojämnt, men mestadels torrt. I mitten av rummet reste sig något som såg ut som en naturlig pelare, men på dess ena sida var ytan slätare, nästan bearbetad.

"Det här har någon använt", viskade Lina. "Inte bara natur."

De gick långsamt runt kammaren. På flera ställen på väggarna

fanns gamla märken efter rep, inristningar som varit skarpa en gång men nu nästan utplånade.

Vid den släta ytan på pelaren fanns något mer. Små djupa hål, som efter spikar, och en mörk rektangulär skugga mitt i.

"Här har något hängt", konstaterade Max. "En tavla? En karta? En..."

"Kista", fyllde Lina i, men det stämde inte riktigt. Höjden var fel. "Eller..."

Hon strök fingrarna över den mörkare ytan. Kände en annan struktur än berget runtomkring.

"Trä", sa hon andfått. "Ett tunt lager. Någon har satt fast..."

"En dörr", insåg Max. "En hemlig lucka!"

Lina letade längs kanterna. Hennes naglar kände en liten springa, knappt millimeterbred. Hon stack in knivens spets och ruckade försiktigt.

Något gav efter med ett svagt klick, som om en väldigt gammal mekanism precis väckts ur sömn.

"Vänta", sa Max snabbt. "Innan du öppnar: Vi tänker. Om det här är... jag vet inte, en fälla, ett ras, något."

Hon stannade. Pulsen bankade så hårt att hon kände den i fingrarna.

"Du har rätt", sa hon, förvånad över att orden kom så lätt. "Vi vet inte vad som händer när vi öppnar."

De tittade upp mot taket. Inga uppenbara sprickor direkt ovanför pelaren. Golvet här var stadigt.

"Vi kan sätta upp repet runt det här också", föreslog Max. "Som livlina. Och vi står inte rakt framför, utan lite åt sidan."

"Och när vi öppnat..." Lina tänkte. "Filma långsamt. Rör inget först."

De gjorde som de sagt. Fäste repet runt pelaren, stod båda lite

vid sidan, andades djupt.

"Okej", sa Lina. "På tre. Ett... två... tre."

Hon drog i kniven. Träet knakade till, sen kom ett torrt, skärande ljud när en tunn skiva lossnade från berget. Damm föll i deras ansikten. De hostade.

Bakom träet gapade en smal nisch, kanske en halvmeter djup. Längst inne låg något inlindat i oljepapper, hårt knutet.

"Vi hittade nåt", sa Max, och rösten lät plötsligt ung igen. Inte som en youtuber, utan som en tolvåring.

Lina stack försiktigt in handen. Paketet var kallt, men inte fuktigt. Hon drog ut det i ljuset. Deras pannlampor reflekterades i något metalliskt under pappret.

"Stäng av kameran", sa hon plötsligt.

"Vad?" Max lät förvånad. "Nu?"

"Ja", sa hon, mer bestämt än hon kände. "Jag vill inte att första gången vi ser vad det här är ska vara genom en skärm. Det får bli bara vi två. Sen kan vi dokumentera."

Han tvekade, men sedan klickade han på knappen. Rött ljus slocknade.

Nu var det bara deras andning och droppandet från någonstans längre bort.

Lina började försiktigt rulla upp oljepappret.

Oljepappret prasslade torrt under Linas fingrar. Varje varv hon vecklade upp kändes som att flå av tidens egen hud. Under det yttersta lagret syntes mörkare fläckar där oljan sugit upp något annat – salt, kanske, eller gammalt blod. Hon försökte att inte tänka på det.

Längst inne dolde sig två objekt. Ett tungt, avlångt paket som skramlade svagt och ett plattare, hårt paket som kändes mer som en tjock bok.

"Vilket först?" frågade Max lågt.

"Det lättare", sa Lina. "Vi börjar med det som inte låter som en kedja från nån skräckfilm."

Hon lade det avlånga paketet åt sidan försiktigt och fokuserade på den platta buntan. När oljepappret föll isär avslöjade det en läderinbunden mapp. Lådet hade spruckit på kanterna, men spännet framtill var fortfarande helt. En liten, nästan utsuddad symbol var pressad in i hörnet: cirkeln med krysset.

"Silver-Hans signatur", viskade Max. "Kan du fatta att vi håller i nåt han faktiskt höll i?"

Lina kände en märklig blandning av vördnad och ilska. Vördnad för historien, ilska för orättvisorna den verkade bära på.

Hon öppnade mappen. Inuti låg buntar med papper, vissa helt brunfläckiga, andra förvånansvärt välbevarade. Några var brev, med tät, snirklig handstil. Andra såg mer ut som listor, tabeller, anteckningar.

Högst upp låg ett brev, texten fortfarande läsbar.

"Till den som hittar detta, vare sig du är min vän eller min fiende", läste Lina långsamt, översättande den gamla stavningen i huvudet. "Om papperen här innanför ser dagens ljus blir kanske några av de mäktiga vid kusten fattiga på pengar, men rika på samvete. Eller så blir du fattig på trygghet,

men rik på mod."

Hon stannade, svalde. Orden kändes riktade direkt till dem, trots att de skrivits för över hundra år sedan.

Max lutade sig fram, läste med. "Jag har samlat vittnesmål, sjökort, kontrakt, räkenskaper – allt som visar vem som tjänar på vilka skepp som försvinner i djupet", fortsatte han. "Jag trodde först jag skulle sälja detta till högstbjudande, men samvetet surrar värre än masttoppen i storm. Så jag gömmer det, i hopp om att någon en dag använder det klokare än jag skulle ha gjort."

Lina bläddrade försiktigt. Där fanns kopior av försäkringsbrev, där samma rederier tycktes ha återkommande tur med skepp som förliste på misstänkt liknande sätt. Noteringar i marginalen: "Kaptenen var varnad", "Besättningen hade begärt reparation".

Det var som att se små pusselbitar av en organiserad likgiltighet mot människoliv.

"Han hade rätt", andades hon. "Det är bevis."

"Bevis på gammal ondska", sa Max. "Men de som gjorde det här är ju döda. Det här kan inte skada dem längre."

"Nej", sa Lina. "Men det kan förändra hur vi ser på historien. Hur vår kust är full av minnen som inte kom med i de snälla berättelserna. Och..." Hon drog fram ett annat papper. "Kolla det här."

Det var en karta över Kosteröarna, liknande den de hittat under golvet, men mer detaljerad kring vraken. Små kryss markerade var skepp gått under. Namn stod bredvid: "Marta-Lina 1889", "Nordstjärnan 1893".

Vid kanten stod en anteckning: "Om detta når rätt ögon kan mönstret inte längre förnekas."

"Rätt ögon", upprepade Max. "Är det vi? Eller typ en historiker?"

Lina visste inte. Hennes huvud snurrade.

"Kolla det andra paketet också", sa Max, otålig nu.

De vände sig mot det avlånga paketet. Oljepappret runtom var mer stelnat, som om något inuti rostat fast i det. När de vecklade upp det föll små rostflagor ner på grottgolvet.

Inuti låg en metallåda, inte större än en skolåda. Den var täckt av rust och saltfläckar, men låset framtill hade kvar en viss glans. Nyckelhålet var tydligt.

"Nyckel", sa Lina och tänkte genast på Erik ute i sin båt.

"Tror du..." Max såg upp, ögonen stora. "Tror du hans nyckel passar här?"

"Det är i alla fall samma form som på väggen där ute", sa Lina. "Som en profil."

Hon försökte pilla med knivspetsen i låset, men det vägrade ge efter.

"Vi kan bryta upp det", föreslog Max, blicken redan på en sten i hörnet.

"Nej!" Linas röst studsade hårt i kammaren. "Inte här inne. Inte utan att veta vad som finns i. Tänk om det är nåt känsligt. Eller nåt som förstörs om vi skakar det för mycket."

Max satte ned stenen. "Okej. Men vi kan inte bara gå upp till Erik och säga 'hej, vi har din hemliga piratlåda, kan vi låna nyckeln?'"

Lina tystnade. Bilder virvlade genom huvudet: Erik i fören, nyckeln i hans hand, hans vaksamma blick mot kusten. Birgittas ord om vuxna med mycket att dölja – och om dem som försökte göra rätt.

"Vi måste bestämma oss för vad vi tror om honom", sa hon till slut. "Inte på magkänsla bara, utan på vad vi har sett. Han har inte förstört något. Han har inte stuckit in i grottan, trots att han verkar veta var den är. Han har inte varnat någon vuxen om att vi är här... tror jag."

"Kanske för att han vill hitta allt själv först", invände Max.

"Kanske för att han är typ barnslig som vi."

"Eller för att han också försöker lista ut vad som är rätt att göra", sa Lina. "Precis som vi."

De satt en stund i tystnad, bara deras pannlampors ljus rörde sig längs väggarna.

"Vi kan inte bestämma det här själva i en grotta", sa Lina. "Inte utan en vuxen vi litar på."

"Birgitta", sa de samtidigt.

Men att ta upp metallådan till henne kändes också som ett val de inte kunde göra lätt. Om de visade henne allt, fanns risken att hon i sin tur kände sig tvungen att kontakta någon myndighet direkt.

"Vi kan visa henne papperen först", föreslog Lina. "Inte lådan. Se vad hon säger om dem. Hur hon tänker. Om hon bara vill att det ska bli en ny spökhistoria, eller om hon ser allvaret."

"Och under tiden gömmer vi lådan", fyllde Max i. "Någon annanstans än hemma hos dig. Ditt golv är uppenbarligen inte världens säkraste gömställe."

Lina log snett. "Grottan är inte heller så anonym längre. Erik hänger här. Kommunen glider förbi."

De packade försiktigt ner mappen med papper i sin största plastpåse, försökte skydda den från fukt. Metallådan var för tung för att bara stoppa i ryggsäcken utan att någon skulle märka det.

"Vi kan gömma den här inne ett tag till, men inte i samma nisch", sa Lina. "Någon annan kan hitta den om ingången är uppenbar."

De letade runt kammaren. En bit upp på en av väggarna fanns en liten avsats, nästan som en hylla, bakom en stenformation som såg ut som en frossen våg.

"Där", sa Max. "Om vi klättrar upp kan vi lägga lådan där. Ingen ser den om de inte lyser exakt rätt."

De klättrade försiktigt. Grottväggen var kall och sträv. Max balanserade lådan medan Lina tog sig upp först, sedan drog hon upp den. De sköt in den så långt in bakom stenen de kunde.

"Okej", sa Lina, och försökte prägla in stället i minnet.

"Metalllåda, hemlig hylla, bakom stenen som ser ut som en våg."

"Du menar bakom stenen som ser ut som en drake", rättade Max. "Då kommer jag ihåg."

På vägen tillbaka mot utgången kändes vattensprickan ännu mer laddad. De korsade den igen med repet, den här gången i omvänd riktning. När de kom ut i det grå dagsljuset blinkade Lina hårt.

"Vi bär på en del av någon annans mod", sa hon lågt.

"Och en del av nån annans feghet", fyllde Max i. "De som inte ville se vad de gjorde."

"Frågan är vad vi gör nu", sa hon. "Vi kan låtsas som att vi inte sett det här. Gömma det igen, säga 'det här är vuxenvärldens problem'."

"Känns det så?" frågade Max.

Hon tänkte på sitt rum, på föräldrarnas röster om betyg, på matteprovet som flöt bort i drömmen. På att de redan gått över vattensprickan.

"Nej", sa hon. "Det känns som vår tids problem också. För vi ska leva längre med följderna."

"Då säger vi till Birgitta", sammanfattade Max. "Men vi visar inte allt. Inte än. Vi ser först vad hon gör med lite sanning."

På vägen tillbaka mot byn började det falla en lätt, isig regndimma. Ljusen i husen tändes tidigare än vanligt.

"Du", sa Max plötsligt. "Tror du vi nånsin kommer ha så här..." Han letade efter ord. "Stora beslut när vi är vuxna? Eller kommer vi bara sitta på kontor med brandövningar?"

"Jag tror vi kommer fatta ännu större beslut då", sa Lina. "Men vi kommer ha tränat här."

Hon såg på kartan som nu stack upp lite ur ryggsäcken. Pappret som en gång varit hemligt under hennes golv var nu deras kompass i en värld där vuxnas 'sanningar' inte längre kändes givna.

"Vi övar på att vara de vuxna som inte tittar bort", la hon till.

Max var tyst en stund. Sedan nickade han, allvaret för en gångs skull utan skämt.

"Då får vi väl se till att inte sumpas provet", sa han. "Det här riktiga provet."

- **Tant Birgitta och sanningen som svider** -

Tant Birgitta öppnade dörren innan de ens hann knacka. Den här gången såg hon tröttare ut, som om vinden blåst rakt igenom henne.

"Jag hörde er redan på grusgången", sa hon. "Ni går som folk med tunga steg och lätta huvuden."

"Vad betyder det?" undrade Max.

"Att ni bär på något ni inte riktigt vet hur ni ska hantera", sa hon torrt. "Kom in."

De gick direkt till köksbordet. Den här gången var Latin inte i fåtöljen utan på bordet, mitt på en utspridd karta. Katten flyttade sig motvilligt när Birgitta shasade ned honom.

"Vi..." började Lina. "Vi var i grottan."

Birgitta höjde ett ögonbryn. "Klart ni var."

"Vi gjorde det försiktigt", skyndade sig Max att säga. "Repet, tidvattnet, allt. Vi var typ mer försiktiga än ett säkerhetsdatablad."

"Ni lever, så något gjorde ni rätt", konstaterade hon. "Vad hittade ni?"

Lina la-plastpåsen med mappen på bordet. Birgittas händer rörde sig långsammare än förra gången när hon tog upp den. Hennes fingrar darrade nästan omärkligt.

När hon såg Silver-Hans symbol i hörnet på lädret blev hennes ögon blanka, men hon sa inget. Hon öppnade mappen och började läsa det översta brevet. Rynkorna runt hennes mun fördjupades.

"Han var poet också, förstås", mumlade hon. "Den där mannen kunde inte bara skriva rakt ut att 'folk dör och rika blir rikare'."

Hon bläddrade vidare, tyst. Det gick länge innan hon sa något mer. Barnen satt på varsin stol, händerna i knäet, nästan som inför en domare. Latin hoppade upp igen och lade sig halvt över deras knän och halvt på bordsduken, som om han tänkte att någon behövde känna päls mot huden.

"Det här", sa Birgitta till slut, "är en skatt. Men inte en som gör dig populär på marknaden. Det här kan ge någon historiestipendium, kanske. Men framför allt..." Hon tystnade, kämpade med orden. "Framför allt kan det få folk att sluta prata om vår kust som om den bara vore idyllisk. Som om alla vrak vore olyckor. Det kan få svida i stoltheten hos familjer som byggt sina hem på pengar från andra människors död."

"Men de är ju döda nu", sa Max. "De som lurade. Det är gamla namn."

"Namn lever längre än människor", svarade Birgitta. "De sitter på väggar i rådhuset, på plaketter i parken, på donationstavlor i kyrkan. Barn går i skolor uppkallade efter dem. Om ni drar upp det här i ljuset nu, kommer ni välta mer än ett skepp. Ni kommer riva i hur en hel by ser på sig själv."

Lina kände det som om grottan öppnats igen under köksbordet. Ett svart gap där saker kunde försvinna, eller hitta nytt ljus.

"Så vi..." Hon svalde. "Vi ska låta bli? Låta det ligga?"

Birgitta såg skarpt på henne. "Jag sa inte det. Jag säger att det ni håller i inte bara är en berättelse att skryta om. Det är ett val. Vill ni vara de som låter det här stanna i mörkret, eller de som öppnar locket – och orkar ta konsekvenserna?"

Max skruvade på sig. "Konsekvenser som... vad då?"

"Att vuxna kommer se er som bråkstakar", sa hon utan tvekan. "Att gamla historier ifrågasätts. Att någon rektor får panik över att skolan är uppkallad efter en skeppsredare som kanske inte var så oskyldig. Att tidningar kommer vilja ha intervjuer. Och att några kommer säga att ni borde ha hållit käften och låtit de döda få vara ifred."

Hon bläddrade vidare i papperen. "Och samtidigt", fortsatte hon, "kommer några att känna att de äntligen får bekräftelse. Att deras farfar inte dog för att han 'var dum nog att ge sig ut i storm', utan för att någon annan tog ett medvetet beslut."

Lina kände hur ilskan över pappans prat om betyg och framtidsplaner blandades med något annat nu: en känsla av att hennes barndom inte bara var förberedelse, utan del av något större.

"Vi hittade också..." Hon tvekade. "Något annat. En låda. Av metall. Med lås. Vi kunde inte öppna den."

Birgitta tittade snabbt upp, blicken skarp. "Var är den?"

"Vi gömde den kvar där inne", sa Max. "På en hylla. Vi tänkte..." Han sneglade på Lina. "Vi måste först veta vad du skulle göra med det här."

Birgitta höjde långsamt hakan. "Bra", sa hon efter ett ögonblick. "Det var klokt."

De andades ut i korus, utan att veta att de hållit andan.

"Lådan", fortsatte hon, "kan innehålla mer än papper. Eller något som bekräftar dem. Eller motsatsen. Eller bara rost. Men att ni lämnade den där säger mig att ni förstår en sak: Alla

sanningar behöver inte släppas ut på en gång."

Lina kände både lättnad och oro. Birgitta såg på dem, en efter en.

"Så vad vill ni att jag ska göra?" frågade hon. "Ska jag låtsas att ni aldrig visade mig det här? Ska vi ta det till kommunhuset? Till lokalpressen? Till en professor på fastlandet?"

Max och Lina såg på varandra. För första gången kände Lina att hon inte kunde läsa Max direkt.

"Jag vill inte att det här bara blir ännu en saga du berättar för turister", sa Lina långsamt. "Det är för viktigt. Men jag vill inte heller att det bara försvinner i nån låda igen. Kan du..." Hon tänkte efter. "Kan du hjälpa oss hitta någon som lyssnar på barn, inte bara på papper?"

Birgitta log svagt. "Ni underskattar papper. Men jag fattar." Hon reste sig, gick bort till en hylla och drog ut en pärm märkt "Kontakter". "Det finns en historiker på universitetet i Göteborg som specialiserat sig på sjöfart och klass. En kvinna. Hon var här på Koster för flera år sen, vi bråkade i två dagar om en artikel hon skrev om 'oskyldiga skeppsredare'."

"Ni... bråkade?" Max lät fascinerad.

"Diskuterade högljutt", korrigerade Birgitta. "Men hon lyssnade. Jag ville inte ge henne mina gamla anteckningar då, för jag tyckte hon gjorde historien för snäll. Om jag skickar kopior på det här nu, plus mina egna noteringar, tror jag hon förstår att det finns mer att gräva i."

"Kopior", upprepade Lina. "Så originalen..."

"Stannar här, eller där ni vill ha dem", sa Birgitta. "Ni hittade dem. De är era, på ett sätt. Men lagligt kan det vara krångligare. Däremot..." Hon såg ut genom fönstret. "Det är en sak till ni måste fatta."

"Vadå?"

"Ni är inte de enda som kan dra slutsatser", sa hon. "Om Erik

varit i närheten av grottan, om han sett er smyga runt, om han vet något om lådan... han kan också få för sig att göra något. Kanske för att hindra, kanske för att hjälpa. Ni måste prata med honom förr eller senare. Annars kommer ni bo på en så här liten ö med en så här stor hemlighet." Hon höll upp händerna med olika avstånd mellan dem. "Det funkar inte."

Lina kände sig plötsligt mycket liten på kartan över Koster. Varje stig, varje brygga kunde vara en plats där ett samtal borde ske.

"Hur pratar man med en vuxen om sådant här?" frågade hon. "Utan att de direkt säger 'ni hade inte rätt att vara där' och allt fokuserar på det."

Birgitta log sorgset. "Man säger sanningen man orkar med att bära. Ni kan säga: 'Vi vet att du vet något. Vi vet att vi också vet något. Ska vi försöka göra rätt sak tillsammans, eller ska du låta oss göra det ensamma?'"

Max rös. "Det låter som början på en väldigt obekväm film."

"De flesta viktiga saker gör det", sa Birgitta. "Ni vill växa upp och bli människor som vågar ifrågasätta, eller hur? Då måste ni börja nu. På riktigt. Inte bara i grottor utan även i samtal."

Lina såg på papperen igen. På Silver-Hans snirkliga ord om mod och samvete.

"Okej", sa hon. "Du får skicka kopiorna du behöver till din historiker. Vi behåller originalen här så länge. Men vi ska också prata med Erik. Och sen, när vi vet vad som finns i lådan..."

"Då kan ni bestämma hur ni berättar det för världen", fyllde Max i. "Med eller utan kanal."

Birgitta skrattade kort. "Jag är för gammal för kanaler. Men jag är inte för gammal för revolutioner."

Innan de gick stack hon ett litet kuvert i Linas hand.

"Vad är det?" frågade Lina.

"Ett telefonnummer", sa Birgitta. "Till den där historikern. Om

jag dör innan jag hinner posta något för att jag halkar på min egen katt, så får du ringa henne."

Lina svalde. Skämtet var mörkt, men numret kändes tungt som en nyckel.

"Och barn", la Birgitta till när de stod i dörren. "Ni gör något många vuxna inte skulle våga. Låt inte någon få er att tro att mod bara räknas när man står på en scen. Ibland räknas det mest när man går in på ett kommunhus med en bunt obekväma papper."

Konfrontation vid bryggan

Havet låg grått och lågt när Lina och Max gick ner mot bryggan senare samma eftermiddag. Kylan bet i kinderna, men det var inte därför Linas mage kändes som en hårt knuten knut.

"Vi måste inte göra det här idag", sa Max, men det lät inte som att han riktigt menade det.

"Jo", sa Lina. "Ju längre vi väntar, desto mer hinner alla andra röra sig. Erik. Kommunen. Historierna."

De hade gömt mappen med papper hos Lina, längst in i en låda under hennes säng, ironiskt nog. Birgitta hade fotokopierat några viktiga sidor. Metallådan låg fortfarande på sin hylla i grottan, som en orörd fråga.

Nere vid bryggan höll Erik på att lasta av lådor från sin båt. Hans ansikte var rödblått av kylan, andedräkten vitnade i luften. Han såg upp när de kom närmare, men sa inget först.

"Hej", sa Lina till slut. Hennes röst lät tunn.

"Hej", svarade Erik. Han nickade kort. "Ni ute och..." Han sökte efter ord. "Pluggar naturkunskap?"

Max flinade nervöst. "Typ. Field work."

Erik satte ner en låda med ett dunk. "Ni har varit vid norra

viken", sa han, utan att göra det som en fråga.

Lina svalde. "Hur vet du det?"

"Man ser mer från havet än ni tror", svarade han. "En röd snitsel i en enbuske syns långt ifrån om man vet var man ska titta."

Lina kände hur kinderna hettade. "Vi ville inte..." Hon letade efter rätt ord. "Vi ville inte bara följa de där upptrampade stigarna som alla alltid följer."

Erik såg på henne länge. Hans blå ögon var svåra att läsa, som djupvatten.

"Det gjorde inte jag heller", sa han till slut. "När jag var tolv."

"Var du i grottan då?" Max kunde inte hålla sig.

Erik såg ut över vattnet. "En gång. Inte så långt som ni."

Lina stelnade till. "Hur vet du hur långt vi gått?"

Han suckade tyst. "Jag vet hur svårt det är att sluta gå när man väl börjat. Men jag vet också hur lätt det är att halka." Han tvekade. "Och jag såg er repa runt klipporna för några dagar sen."

Så. Han visste. Åtminstone något.

"Varför sa du inget?" frågade Lina. "Till våra föräldrar. Eller till kommunen."

Erik skrattade till, ett ljud utan glädje. "Tror du kommunen lyssnar mer på mig än på er? För dem är jag bara 'han med förlorade kvittot', 'han som inte vill fylla i rätt blankett'."

"Men du är vuxen", sa Max. "Vuxna lyssnar på varandra."

"En del vuxna lyssnar bara på andra vuxna som har rätt efternamn", sa Erik. "Och rätt utbildning. Jag har varken eller."

Lina mindes Birgittas ord om namn på skolor och rådhus.

"Vi vet vad som finns där inne", sa hon plötsligt. "I grottan. Vi hittade papper. Om skepp, om vrak, om folk som tjänade på att låta andra dö."

Eriks käke spändes. "Ni tog ut dem?"

"Några", erkände Lina. "De behövde luft. De behövde bli lästa."

Erik drog handen över ansiktet. Hans fingrar var spruckna av salt och kyla.

"Min farfar pratade om de där papperna", sa han lågt, nästan för sig själv. "Han sa alltid att 'sanningen ligger under berget', men att ingen vågade lyfta på det, för då skulle halva ön rasa."

"Är du släkt med..." Max höjde ögonbrynen. "Någon av de där gamla skeppsredarna?"

Erik skrattade hårt. "Nej. Med en av dem som drunknade. Men det kom aldrig med i några broschyrer."

Tystnaden mellan dem fylldes av havets kluckande mot bryggstolparna.

"Du har en nyckel", sa Lina rakt. "Vi såg dig ute i viken. En nyckel som ser ut att passa en viss låda."

Erik blev stilla. "Ni såg för mycket."

"Vi ser lagom mycket", sa Lina. "Tillräckligt för att veta att du vet mer än du sagt. Och tillräckligt för att fatta att du inte har gått in i grottan själv med den där nyckeln. Varför?"

Han satte sig på en låda, som om benen plötsligt blivit tunga.

"För att jag är rädd", sa han, lika rakt. "Inte för grottan. För vad som händer när det som finns där inne kommer ut. För att jag vet att på den här ön blir allt en sak om vem som var vems kusin, vems farfar. Min mamma jobbar på skolan. Min syster på kommunhuset. Min släkt har redan fått höra i generationer att vi var 'de där dumskallarna som inte fattade att stanna inne i storm'."

Han såg upp på dem, blicken hårdare nu.

"Och jag vet att några av de rikaste familjerna här ute hellre skulle låta vrak ligga i fred än erkänna att deras pengar kommer från sånt."

"Så du tänkte..." Max tvekade. "Skydda dem?"

"Jag tänkte skydda oss", sa Erik. "Och kanske trodde jag att om jag bara lät nyckeln rosta i fickan, skulle sanningen rosta bort med den. Men så såg jag er."

Han nickade mot dem. "Två ungar som inte nöjde sig med de där PK-historierna kommunen trycker i broschyrer. Och jag insåg att jag står mitt emellan. Mellan de som vill glömma och de som vill veta."

Lina tog ett steg närmare. "Vi vill inte bara veta för att få en bra video", sa hon. "Vi vill veta för att..." Hon kände hur orden formulerade sig samtidigt som hon sa dem. "För att vi är trötta på att vuxna bestämmer vilka delar av historien som räknas."

Max nickade långsamt. "Och vi vet att vi inte kan bestämma allt själva heller. Därför pratar vi med dig nu. Istället för att bara bryta upp allt och lägga upp det på TikTok."

Ett litet leende for över Eriks ansikte. "Tack för att ni lät bli det sista."

Han stoppade ner handen i jackfickan. När han tog upp den glimmade något i hans handflata – den rostiga nyckeln, precis som de sett den från klipporna.

"Min farfar gav mig den här när jag var yngre än ni", sa han. "Han sa: 'Den här öppnar mer än en låda.' Jag fattade inte då. Jag trodde det var en slags skatt med guld. När jag blev äldre fattade jag att skatten var problem."

"Problem för vilka?" frågade Lina.

"För dem som hellre vill vara hjältar i sina egna historier än sanningsenliga människor", sa Erik. "Men också problem för den som lyfter på locket. Ni. Jag. Den där galna grannen ni har."

"Hon är inte galen", sa Lina automatiskt. "Hon bara... tänker längre."

"Det gör ni också", svarade Erik. "Så här är dealen."

Han höll upp nyckeln mellan tumme och pekfinger.

"Jag har fegat ur i årtal. Ni har gjort mer på några veckor än jag vågat. Jag kan inte längre låtsas som att jag 'skyddar' någon genom att låtsas att det här inte finns. Så antingen tar ni den här nyckeln och går själva. Eller så går vi tillsammans."

Max stirrade. "Du... skulle följa med oss? In i grottan?"

"Någon vuxen måste vara där", sa Erik. "Inte för att styra, utan för att bära en del av skulden om det går fel."

"Det går inte att fördela skulden så snyggt", muttrade Max, men Lina såg något mjukna i hans hållning.

"Vi tänkte inte göra det här utan en vuxen vi litar på", sa hon. "Vi valde Birgitta. Nu väljer vi dig också. Om du är beredd att inte bara vara vuxen, utan person."

Erik skrattade till. "Jag kan försöka. Jag är inte så bra på att vara vuxen ändå, enligt kommunen."

"Det är kanske en bra start", sa Lina.

Han räckte ut handen. Nyckeln blänkte till mellan hans valkiga fingrar och Linas smalar.

"Vi gör det här på ett villkor", sa han när hon grep tag. "Ingen av oss äger den här sanningen. Inte ni, inte jag, inte Birgitta. Vi bär den tillsammans. Och vi bestämmer tillsammans hur den ska släppas ut."

"Inga hemliga videos, inga ensamintervjuer", fyllde Lina i, kastade en snabb blick på Max.

Max suckade. "Okej, okej. Inga spoilers. Vi är ett team."

Erik nickade. "Bra. För tro mig: När det här kommer ut kommer alla vilja göra det till sin historia. Politiker, journalister, turismchefer. Ni kommer behöva stå på er."

"Vi har övat", sa Lina. "På matteprov, på att gå över svarta vatten, på att hålla hemligheter. Vi kan lära oss att hålla fast vid sanningen också."

De stod där en stund, tre personer i olika åldrar, förenade av en

liten rostig metallbit och ett val som kändes större än Koster.

"När går vi?" frågade Max.

"När tidvattnet är rätt och vinden inte luras", sa Erik. "Imorgon eftermiddag. Jag kollar tabellerna. Ni säger till era föräldrar att ni..." Han log skevt. "Fortsätter med ert NO-projekt."

Lina log också, men det var ett allvar i hennes bröst som kändes nytt.

"Imorgon", upprepade hon. "Då öppnar vi lådan."

Nyckeln i låset

Nästa dag var luften märkligt stilla, som om vädret också väntade på vad de skulle göra. Molnen hängde lågt men hotade inte direkt med regn. Havet var grått, med bara små krusningar.

Lina satt vid frukostbordet och försökte få i sig filen. Skeden skramlade mot tallriken.

"Du är darrig idag", konstaterade hennes mamma. "Är det prov?"

"Typ", mumlade Lina. "NO-projekt."

"Bra", sa pappan. "Praktiskt arbete är också viktigt. Inte bara teoretiska saker."

Lina tänkte på att deras "praktiska arbete" idag innebar att öppna en låda som kunde välta en hel bys självbild. Hon sa inget.

Vid lunchtid samlades de vid stigen: Lina, Max och Erik. Erik hade lämnat båten vid en annan brygga, kom gående med en ryggsäck som såg lika sliten ut som hans jacka.

"Tidvattnet är på väg ut nu", sa han. "Vi har ett säkert fönster på en timme, kanske lite mer."

De gick utan mycket prat. När de passerade tant Birgittas hus

stod hon i fönstret. Hon höll upp en termos som en sorts skål, sedan pekade hon mot sitt hjärta och sin panna omväxlande. "Känna. Tänka."

Lina nickade till henne, kände både stöd och ansvar i den gesten.

Stigen ner mot grottöppningen kändes smalare idag, trots att inget fysiskt hade förändrats. Skillnaden satt i axlarna, i ryggsäckarnas innehåll, i nyckeln som låg tung i Linas ficka.

"Visst är det lite sjukt att vi inte berättar exakt vad vi gör för våra föräldrar?" sa Max halvlågt när de klättrade ner bland stenarna.

"De skulle inte låta oss", sa Lina. "Det betyder inte att vi gör fel."

"Nej", sa Erik bakom dem. "Men det betyder att ni måste vara dubbelt så försiktiga."

Inne i grottan spred deras tre pannlampor ett starkare ljus än tidigare. Gången kändes mindre hotfull, mer som en plats de börjat lära känna. De passerade "ANDAS"-symbolen, vattensprickan, repet som de lämnat kvar säkrat.

"Vi borde ta med repet ut sen", sa Erik. "Inget lämnas som kan fresta andra ungar att leka äventyrare utan att fatta vad de ger sig in på."

"Vi är också andra ungar", muttrade Max, men han nickade.

De tog sig över sprickan med en vana som ändå inte fått plats att bli slarvig. Varje steg mättes, varje grepp dubbelkollades. Erik gick sist, hans tyngd gjorde repet knaka, men också kännas stadigare.

I kammaren kändes luften annorlunda, nästan som om den väntat. Deras lampor svepte över pelaren, över nischen där mappen legat, över hyllan där metallådan nu gömdes.

"Där uppe", sa Lina, pekade. Hon och Max klättrade först, Erik stannade nedanför, redo att ta emot om något föll.

Metallådan gled ut från sitt gömställe med ett skrapande ljud. Den såg mindre ut nu när de bar den tillsammans, men tyngden var densamma.

De ställde den på en flat sten nära pelaren. Nyckelhålet stirrade mot dem som ett litet öga.

"Ingen vet vad som händer när vi öppnar", sa Erik lågt. "Det kan bara vara mer papper. Eller något som luktar så illa att vi ångrar oss. Är ni säkra?"

Lina kände på nyckeln i fickan. Metallens kyla gick genom tyget.

"Vi är inte säkra på något", sa hon. "Men jag vet att jag skulle ångra mig mer om vi lät bli."

Max nickade. "Nu när vi gått över svartvatten och allt."

Lina tog upp nyckeln. Den var tung, med fina, nästan konstfulla tandningar. När hon förde den närmare låset såg hon hur profilen passade perfekt i den inristade formen på lådans framsida.

"Får jag?" frågade hon, trots att hon redan höll den.

"Det är du som hittade kartan", sa Erik. "Det är du som lägger i nyckeln."

Hennes hand skakade en aning när hon förde in nyckeln. Den gled i oväntat lätt. Ett kort motstånd, sedan ett klick som kändes i hela armen.

Hon tvekade ett ögonblick innan hon vred om. Låset gav ifrån sig ett segt, gammalt mekaniskt ljud, som om det protesterade mot att behöva vakna.

"Innan vi öppnar", sa Erik plötsligt. "Vi måste lova en sak till."

Lina släppte nästan nyckeln. "Vadå?"

"Att vi inte använder det här för att slå varandra", sa han allvarligt. "Inte för att få poäng mot folk i klassen, inte för att göra någon vuxen bara till skurk eller hjälte. Vi kan vara arga. Vi kan kräva ansvar. Men vi får inte bli de som förenklar för att få

sin egen berättelse att låta snyggare."

Max stirrade på honom. "Du menar att vi inte får göra clickbait?"

"Jag menar att ni inte får göra världens mest komplicerade historia till 'goda barn mot onda vuxna'", sa Erik. "Det skulle vara ett svek mot alla – också mot de döda."

Lina nickade långsamt. "Okej", sa hon. "Vi lovar. Vi berättar allt, inte bara det som gör oss till hjältar."

Hon vred nyckeln det sista varvet. Låset klickade upp.

De lyfte locket tillsammans. Inuti låg, mycket riktigt, ännu mer papper – men inte bara. Ovanpå allt låg en liten tygpåse. När Lina försiktigt öppnade den, rann ett par mynt ut i hennes hand.

De var tunga, guldfärgade, med konstiga präglade motiv. Inte svenska kronor.

"Riktigt guld?" andades Max. "Alltså, äntligen!"

Erik tog ett av mynten, höll det mot lampans ljus. "Spanskt", sa han efter en stund. "Gamla guldmynt. Inte många, men tillräckligt för att någon skulle ha varit väldigt sugen på att komma åt dem."

Under mynten låg fler dokument. Några var i dåligt skick, andra förvånansvärt intakta. Där fanns namnlistor, där människor skrivit på med skakiga signaturer. Intyg om last, rapporter från sjömän som haft avvikande uppfattning om 'olyckors' förlopp.

Och längst ner, nästan gömd, låg ett fotografi. Svartvitt, lite suddigt, men tillräckligt tydligt.

En grupp män stod uppställda framför ett skepp. Några hade fina kappor, andra sjöställ. I kanten, nästan utanför bild, stod en pojke. Ett barn. Hans ansikte var halvt avskuret, men ögonen syntes – stora, mörka, allvarliga.

"Är det Silver-Hans?" frågade Max.

Erik tog fotot. "Om det är det, är det långt innan han kallades så", sa han. "Men..." Han bet sig i läppen. "Där."

Han pekade på en av männen i bakre raden. "Ser ni namnet på skrovet?"

De kisade. Bokstäverna var suddiga men läsbara: "E. NORDBERG".

"Nordberg..." upprepade Lina. "Som Nordbergsskolan. Där sporthallen är uppkallad efter nån skeppsredare."

Erik nickade stramt. "Exakt. Hans pengar byggde mycket här. Och här står han, bredvid ett skepp som..." Han bläddrade bland papperen, hittade en anteckning, jämförde. "Som förliste med full besättning två år senare. Efter att ha seglat ut i väder alla andra väntade med."

Lina kände hur något vred sig i henne. Hennes klass hade haft idrottsdag i Nordbergshallen flera gånger. De hade fått glass där när de vunnit små turneringar. Ingen hade nämnt detta.

"Vi måste berätta det här", sa hon. "För klassen. För lärarna. För..."

"Först för någon som kan hjälpa er sätta det i sammanhang", avbröt Erik. "Annars blir det bara 'Lina och Max påstår att vår skola är döpt efter en mördare'. Ni behöver fakta, struktur. Typ den där historikern Birgitta pratar om."

Max suckade. "Alltid vuxna med."

"Det är inte vuxna eller barn som är problemet", sa Erik. "Det är människor som vägrar se mer än ena sidan. Ni har redan gjort mer än de flesta vuxna skulle våga. Ni släppte inte ut hemligheten direkt för att glänsa. Det är moget."

Lina tittade ner i lådan igen. Bland papperen såg hon en sista sak. Ett handskrivet papper, men med en annan handstil än de andra. Mindre snirklig, mer kantig.

"Det här är inte Silver-Hans", sa hon. "Ser ni? Bokstäverna lutar åt andra hållet."

Hon läste: "Om du läser detta, Hans, så vet du att jag inte kunde stoppa dem. Jag ropade, jag varnade, men de sa att 'pengarna inte väntar på svaga vindar'. Jag skäms över mitt efternamn. Om jag dör, låt inte min systers barn bära skulden."

Under stod ett namn. Lina kände hur det stack till.

"Nordberg", viskade hon. "Men förnamnet..."

Hon läste igen. "Elin Nordberg."

"En släkting som inte höll med", sa Erik tyst. "En som försökte. De historierna finns nästan aldrig med."

Lina höll pappret mellan fingrarna. Det darrade lite.

"Så det är inte 'onda Nordberg mot goda fiskare'", sa hon. "Det är människor på alla sidor som gjorde val. Några dåliga, några bra. Några tystnade, några skrev brev och gömde dem i grottor."

"Exakt", sa Erik. "Det är därför det här är farligt att göra till en enkel saga. Men det är också därför det är viktigt."

De satt där länge, bland papper och rost, medan droppet i grottan fortsatte sitt tidlösa tickande.

"Vi kan filma nu", sa Max försiktigt efter en stund. "Inte för att lägga upp direkt, utan för att dokumentera. Så att ingen kan säga vi hittat på."

"Gör det", sa Lina. "Men filma också det där brevet från Elin. Och säg på filmen att vi inte tänker göra det här till vi-och-dom."

Max nickade, ställde in mobilen, lät kameran glida över papperen, mynten, fotot. Hans röst var ovanligt lugn när han berättade vad de hittat.

När de var klara la de tillbaka allt i lådan, men lät locket vila löst.

"Vi tar inte med den här idag", sa Erik. "Det är för mycket att bära, både bokstavligt och bildligt. Vi börjar med papperen ni redan tagit. Birgitta skickar till sin historiker. Sen bestämmer vi

en plan för lådan."

"Och mynten?" frågade Max, fortfarande med en bit av guldglansen i ögonen.

"De är bevis också", sa Lina. "Bevis på att folk fick något konkret för allt lidande. Vi låter dem stanna här tills vi vet hur vi hanterar dem."

Max suckade lojalt. "Hejdå, ekonomisk frihet."

Lina log. "Vi får väl bli rika på något annat. Typ integritet."

När de lämnade kammaren kändes den annorlunda. Mindre som en hemlighet, mer som ett arkiv.

"Vi har öppnat en dörr", sa Erik när de hade tagit sig över sprickan. "Nu gäller det att inte låta de gamla dörrvakterna stänga den igen."

"Vi släpper in ljus, men inte brand", sa Lina. "Det får inte bli ett drev. Det ska bli en diskussion."

"Du låter som en debattartikel", sa Max. "Jag gillar det."

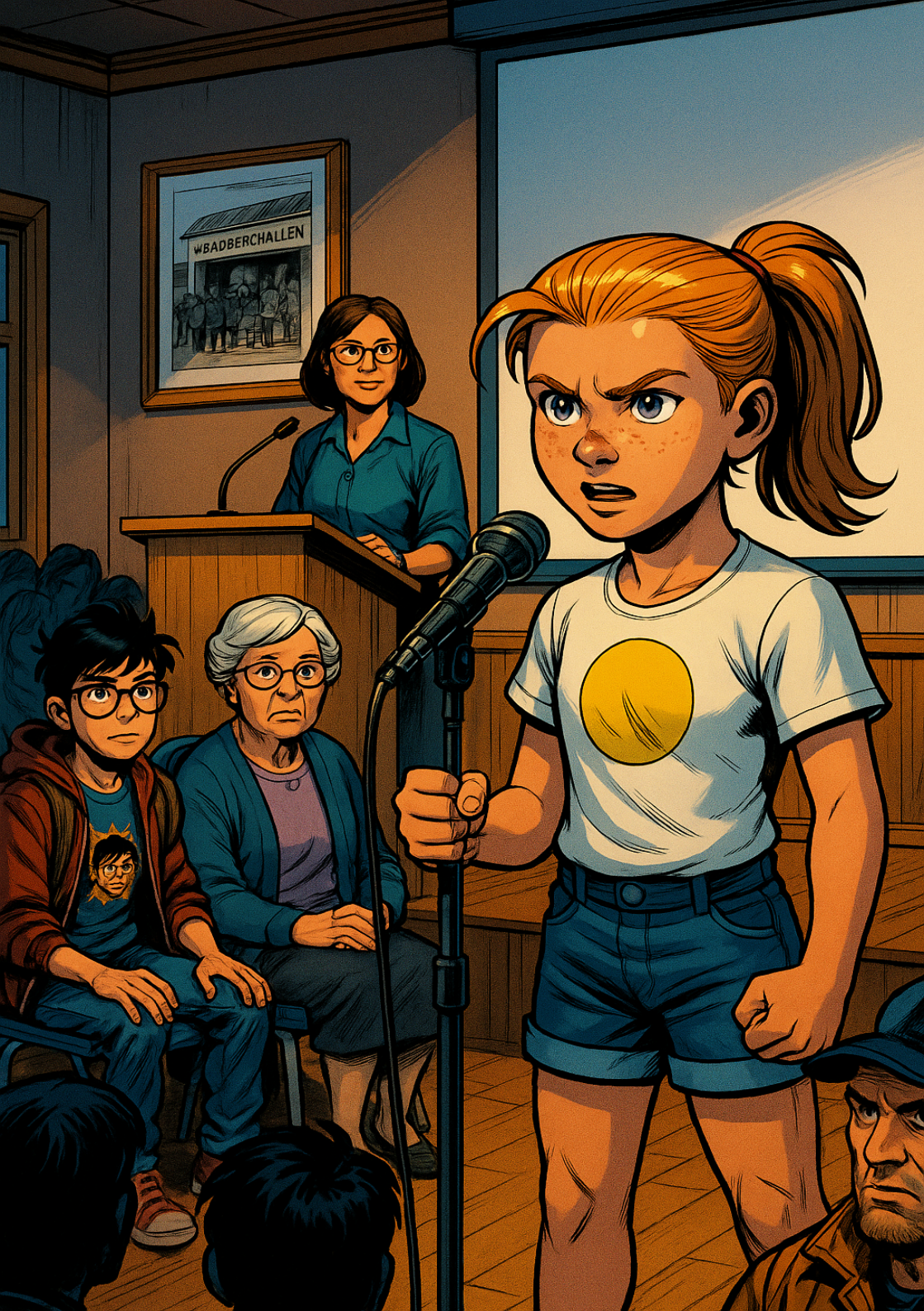
Stormen på kommunhuset

Det tog inte lång tid innan papperen lämnade Koster, åtminstone i kopierad form. Tant Birgitta hade stått vid postlådan som en general vid fronten när hon skickade sin stora, välpackade försändelse till universitetet i Göteborg.

"Nu får vi se om akademien klarar av lite sjösjuka", hade hon sagt.

Under tiden fortsatte livet på ön nästan som vanligt. Fiskebåtar kom och gick. Turistbroschyrerna i affären log fortfarande med sina soliga bilder. Men under ytan började något röra sig.

Det började med ett telefonsamtal. Historikern, som hette Sanna Lind, ringde Birgitta redan efter några dagar. Birgitta

hade satt på högtalare när Lina, Max och Erik satt runt hennes köksbord.

"Det här är..." Sannas röst sprakade lite genom högtalaren. "Det ni skickat är inte bara värdefullt, det är sprängstoff. Men också komplicerat. Vi måste hantera det varsamt."

"Därför har jag barnen här", sa Birgitta. "Och fiskaren som hållit på den där nyckeln längre än någon annan."

"Barn?" Sanna lät tveksam. "Vi måste tänka på deras..."

"Barn som upptäckte det här, som tog risken, som tänker lika mycket som ni kollegor", avbröt Birgitta skarpt. "De ska inte bli fotnoter i någon rapport."

Efter en stunds tystnad lät Sanna annorlunda. Mjukare.

"Ni har rätt", sa hon. "Jag ber om ursäkt. Jag är bara rädd att vuxna på ön ska skylla allt på er om det här blir stökigt. Men..." Hon tvekade. "Men sanningen är att utan er hade detta aldrig kommit fram."

Planen växte fram under det samtalet. Sanna ville komma till Koster, hålla en öppen träff i kommunhuset där hon kunde presentera en första genomgång av materialet. Samtidigt skulle hon vara tydlig med att det var början, inte slutet.

"Och barnen?" frågade Lina. Det var första gången hon tog till orda i samtalet.

"Ni ska vara där", svarade Sanna. "Om ni vill. Ni kan berätta hur ni hittade kartan. Eller bara sitta på första raden och se vuxenvärlden försöka göra det rätta."

När lördagen för träffen kom var det som att hela ön koncentrerades runt den låga, gula byggnaden som var kommunhus och samlingslokal. Bilar och cyklar stod trängda utanför. Äldre människor som knappt lämnat sina stugor på månader hade tagit sig dit. Lärarna från skolan satt i en klump, rektorn längst fram.

Lina kände sig liten när hon gick in genom dörrarna. Max gick

bredvid henne, ovanligt stilla. Erik och Birgitta gick strax bakom.

"Känns lite som att gå in i grottan igen", mumlade Max. "Fast med värre belysning."

Salen var upplyst av lysrör, väggarna prydda med bilder från "Kosters historia" – fiskelägen, glada barn på bryggor, invigningen av Nordbergshallen.

"Kolla", viskade Lina och pekade på ett foto. "Där är han."

På en inramad bild av en högtidssituation stod en man i kostym och klippte ett band framför sporthallen. Texten under:

"Invigning av Nordbergshallen, 1974. Donerad av Nordbergfonden." Namnet gjorde nu ont att se.

De slog sig ner på en rad långt fram. Några vuxna kastade nyfikna blickar. En del nickade åt Erik, andra undvek hans ögon.

När Sanna klev upp på podiet blev det tyst. Hon var yngre än Lina hade väntat sig, med mörkt hår uppsatt i en stram knut och glasögon som påminde lite om Max'. Hon började inte med powerpoint eller staplar. Hon började med en berättelse.

"Jag fick för några veckor sedan ett brev från en kvinna på Koster", sa hon. "Hon bifogade kopior på dokument som rör skeppsförlisningar runt er kust i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet."

Hon berättade om Silver-Hans, om vittnesmålen, om mönstren i försäkringsutbetalningarna. Hon nämnde inga specifika namn ännu, bara initialer.

"Det här handlar inte bara om er ö", fortsatte hon. "Sådana här mönster fanns längs hela kusten. Men här har vi ovanligt bra dokumentation."

Några i publiken skruvade på sig. Någon muttrade "trams". Rektorn såg blek ut.

"Det andra ni måste veta", sa Sanna, "är att de här papperen inte hittades av en professor, inte av en journalist, utan av två

barn som följde sin nyfikenhet mer än sina läxor."

Alla blickar vändes spontant mot Lina och Max. Lina kände hur kinderna brann. Hon ville sjunka genom golvet och samtidigt resa sig upp.

"Lina och Max", fortsatte Sanna, "hittade en karta under ett golv. De följde den, med risk för egen säkerhet, men också med en förvånande respekt för naturen och för historien. De kunde ha sålt det här till högstbjudande youtubekanal. Istället kom det till mig."

Ett sorl gick genom salen. Någon viskade "vår Lina?" som om det fanns flera.

Linus mamma satt ett par rader bakom. Lina hörde hennes skälvande andetag, kunde nästan känna mixen av stolthet och skräck utan att vända sig om.

"Jag är inte här för att hänga ut några specifika namn ännu", sa Sanna. "Det kräver mer forskning, mer kontroller. Men jag är här för att säga: Er historia är inte så enkel som ni har fått höra. Det finns hjältemod och feghet på oväntade ställen. Och det finns en moralisk skuld som inte bara kan begravas med de döda."

En äldre man reste sig längst bak. "Så vad föreslår ni?" ropade han. "Att vi river Nordbergshallen? Att vi skäms för allt som byggts här?"

"Jag föreslår att ni lyssnar färdigt", sa Sanna lugnt. "Och att ni låter de här barnen berätta vad de tycker."

Lina kände hur allas blickar brände i nacken nu.

"Nej, nej, nej", mumlade Max. "Jag är kameraman, inte talare."

"Jag kan inte..." började Lina automatiskt, men stannade. Vad var det hon hade sagt till sin spegel? Att hon ville vara den som gick de hemliga stigarna. Kanske innebar det också att gå upp på en scen.

Erik lutade sig fram, viskade: "Du måste inte. Men om du vill, vi är här."

Lina reste sig. Benen var darriga, men hon gick fram mot podiet. Rummet kändes större än grottan, för att här fanns fler ögon.

"Jag heter Lina", började hon, rösten först nästan ohörbar. "Jag är tolv. Jag..." Hon tog ett andetag, mindes ristningen i berget. Andas. Ser. Tänker.

"Vi hittade en karta under mitt golv", fortsatte hon, högre nu. "Jag följde den inte för att jag hatar skolan eller vuxna. Jag följde den för att jag ville veta vilken historia som gömts undan. Jag älskar den här ön. Havet. Klipporna. Men jag vill inte bara höra de snälla sagorna."

Hon mötte några vuxnas blickar. Några såg arga ut, andra ledsna, några nyfikna.

"Jag vet att ni oroar er för risker", sa hon. "Mina föräldrar gör det också. De har rätt. Men det är också en risk att låta bli att titta. Att låtsas som att de där papperen inte finns. För då fortsätter vi låtsas att pengar alltid kommer från 'hårt arbete' och 'tur', och inte ibland från att någon bestämde att andra människor var mindre värda."

En barnröst från mitten av salen ropade: "Men vad spelar det för roll nu? De är ju döda!"

Lina log svagt åt barnet. "För mig spelar det roll", svarade hon. "För vi får lära oss att vi ska bli 'duktiga', 'framgångsrika', 'lyckas'. Men ingen säger: 'Se till att dina framgångar inte bygger på att någon annan går under.' Om vi aldrig pratar om hur det faktiskt har sett ut, hur ska vi då göra bättre nästa gång?"

Salen var tystare nu. Hon kände hur orden kom lättare.

"Jag säger inte att vi ska riva någon hall eller byta namn på allt i panik", sa hon. "Jag säger att när vi går in i Nordbergshallen nästa gång, så ska vi veta mer än vi gjorde innan. Vi ska kunna säga: 'Det här byggdes av pengar som också har en mörk berättelse. Och vi väljer att prata om det, inte låtsas som att det aldrig hänt.'"

Hon tog ett steg tillbaka från mikrofonen. "Och jag vill att vuxna ska sluta låtsas som att barn inte märker när ni förenklar. Vi märker. Vi vill vara med när sanningen berättas, inte sitta hemma och få höra en filtrerad version."

Hon väntade på burop, skratt, någonting. Istället började någon klappa händerna. Det var Sanna, först ensam, sedan följde fler. Några tvekade, men de flesta applåderade till slut.

Linas mamma grät öppet nu. Hennes pappa såg ut som en person som just förstått att hans barn var mer än en samling betyg.

Max lutade sig mot Erik och viskade: "Jag hade velat filma det här."

"Du har det i huvudet", svarade Erik. "Det räcker ibland."

Efter mötet blev det kaos. Människor ville prata, fråga, anklaga, försvara. Några vuxna klappade Lina på axeln och sa saker som "modigt tal". Några ignorerade henne demonstrativt. Några barn såg på henne som om hon var en konstig blandning av hjälte och olycksfågel.

En av lärarna kom fram, svettig och nervös. "Lina... det där var..." Hon letade efter rätt ord. "Det var viktigt. Vi får prata mer i skolan om hur vi undervisar om lokalhistoria."

"Bra", sa Lina. "Men inte bara på en temadag, okej?"

Läraren log osäkert. "Vi får se vad vi kan göra."

Ute på trappan till kommunhuset stod Max och höll mobilen i handen, men kameran var av.

"Jag visste inte att du skulle säga allt det där", sa han till Lina. "Du lät som..."

"Som tant Birgitta?" föreslog Lina.

"Som dig, fast högupplöst", sa han. "Jag är typ stolt. Och lite rädd för dig."

Hon skrattade. "Bra. Då gör vi nåt rätt."

Erik kom ut, såg trött men lättad ut.

"Nu har ni startat en storm som inte har med vädret att göra", sa han. "Det kommer pratats i fikarum, på bryggor, vid köksbord. Några kommer tycka ni var dumma som rörde om. Några kommer vara tacksamma. De flesta vet inte än vad de tycker."

"Men ingen kan säga att de inte visste längre", sa Lina. "Inte helt."

Hon såg ut mot havet. Molnen hade börjat spricka upp en aning, en smal rand av ljus syntes vid horisonten.

"Grottan känns mindre farlig nu än det här", erkände hon.

"Det är för att du inte kan sätta rep över människors känslor", sa Erik. "Men du kan fortsätta göra det du gjorde där inne: andas, se, tänka."

Max tog upp mobilen, öppnade sin hemliga mapp med videor från grottan.

"Vad gör vi med det här nu?" frågade han. "Vi har hela äventyret dokumenterat."

Lina tänkte efter. "Vi klipper ihop det", sa hon. "Men inte som 'coola barn nästan dör'. Som en berättelse om att hitta en sanning. Och vi visar det först för Sanna, Birgitta och Erik. Om de säger att det kan skada någon mer än det hjälper, så lägger vi det i en låst mapp igen."

Max gjorde en min. "Inga miljoner visningar, alltså."

"Kanske hundra i vår skola", föreslog Lina. "Och kanske någon dag några fler, när folk är redo att se det på rätt sätt."

Han tänkte efter och nickade. "Okej. Jag kan leva med hundra kvalitetsvisningar."

När de gick hemåt, var det som att ön såg annorlunda ut. Skyltarna om naturreservat var desamma, men nu kändes de också som skyltar om moralreservat – platser där människor en gång försökt gömma saker.

"Tror du vuxna kommer börja säga sanningen mer nu?" frågade Max.

"Inte alla", sa Lina. "Men några. Och vi kommer veta att vi kan fråga vidare."

Hon kände inte längre att hon måste välja mellan "lydig och trygg" eller "våga följa hemliga stigar". Kanske fanns det en tredje väg: att vara någon som följer stigar, men tar ansvar för vart de leder.

— **Koster-skatten och den nya kartan** —

Dagarna efter mötet på kommunhuset var konstiga. I affären hörde Lina vuxna viska om "papperen" och "barnen" och "hon från universitetet". På skolgården blandades nyfikna frågor med taskiga kommentarer.

"Så du är pirattjejen nu", sa en av killarna i åttan med ett halvt leende. "Kommer du byta namn till Kapten Lina?"

"Bara om du byter till Skeppsbrott", svarade hon torrt. Han skrattade, men blicken var inte elak.

I klassrummet föreslog läraren att de skulle ha ett längre projekt om lokalhistoria. "Vi kan börja med hur man berättar olika versioner av samma händelse", sa hon och sneglade på Lina.

Efter skolan gick Lina och Max ner till bryggan. Erik stod där igen, men hans hållning var annorlunda nu. Mindre skuldror uppdragna mot öronen, mer som någon som accepterat sin plats.

"Hur känns det?" frågade Lina.

"Som en storm som inte är över", sa han. "Men också som att någon äntligen öppnat ventilerna."

Han tog fram något ur sin jacka. Inte nyckeln den här gången,

utan ett hopvikt papper.

"Jag ritade en karta till er", sa han lite generat. "Inte en skattkarta. En översiktlig karta på platser där det hänt saker som inte står på skyltar. Platser där båtar gått under, där folk räddats, där någon stod upp mot fel, där någon svek."

Lina vecklade ut den. Hans handstil var stor och lite skakig, men kartan var tydlig. Små kryss, små noteringar: "Platsen där min farfar gick ner", "Bryggan där Elin sägs ha lämnat sitt sista brev", "Udden där barnen en gång vägrade lämna sin drunknande vän".

"Varför ger du oss den?" frågade Max försiktigt.

"För att ni redan börjat gå de där ställena, metaforiskt i alla fall", sa Erik. "För att jag tror ni kan hantera att veta att den här ön är full av både vackra och fula minnen."

Lina kände hur något mjukt men starkt lade sig i bröstet. "Vi kan lägga till fler saker själva", sa hon. "Saker som händer nu. Som mötet. Som grottan. Som..."

"Som när du pratade på kommunhuset", fyllde Max i. "Det borde vara ett kryss."

"Ni gör en ny karta", sa Erik. "En som inte handlar om var det ligger guld, utan var det finns mod. Och feghet. Och allt däremellan."

Senare den kvällen satt Lina vid sitt skrivbord med två kartor framför sig. Den gamla skattkartan med piratskallen, gulnad och kantstött. Och Eriks nyritade, med sina kryss över svåra minnen.

Hon tog fram en tredje, tom karta över Koster som hon skrivit ut från datorn. Med en penna började hon föra över några av kryssen, men hon lade till andra också.

Här, vid hennes eget hus, ritade hon ett litet symboliskt märke: ett litet golvbräda-tecken. "Platsen där allt började."

Vid grottöppningen ritade hon en symbol för en dörr. Inne i

berget, där kammaren var, ritade hon en cirkel med ett kryss – Silver-Hans symbol – och skrev "Sanningens grotta".

Vid kommunhuset ritade hon ett stort öga. "Platsen där ögonen öppnades lite."

Vid skolan ritade hon både ett hjärta och ett frågetecken. "Platsen där vi lär oss, och där vi måste fråga mer."

Max kom in utan att knacka, som vanligt.

"Vad gör du?" frågade han och lutade sig över hennes axel.

"En ny karta", sa hon. "Inte hemlig, men heller inte perfekt."

Han granskade den. "Du vet att vi skulle kunna göra det här till ett riktigt projekt", sa han. "Interaktivt. Folk kan lägga till sina egna minnesplatser. Anonyma om de vill. Typ 'här sa min morfar ifrån på ett möte', 'här blev nån orättvist behandlad'."

"En karta över mod och orättvisor", sa Lina. "Det låter farligt."

"Det är det som är poängen", sa Max. "Men vi kan göra det försiktigt. Som vi gjort med allt annat."

Hon log. "Är det nu du säger att vi ska ha en kanal till det också?"

"Kanske en dag", medgav han. "Men först bara för oss. Och för dem som vill vara ärliga."

Hon tänkte på alla gånger hon sett vuxna peka på kartor: var man får bada, var man inte får gå, var det finns sevärdheter. Ingen hade någonsin visat henne en karta över samvetets geografi.

"Vi kan börja i liten skala", sa hon. "Fråga våra klasskamrater om de vill lägga in något. Kanske anonymt. Kanske i bild. Vi ser vad som händer."

Max nickade. "Det är bättre content än 'vi nästan dog i grotta'."

Hon skrattade. "Mycket."

Senare, när huset tystnat, tog hon fram skattkartan en sista

gång. Hon höll den mot fönstret, lät det bleka månljuset lysa igenom. Piratskallen såg mindre hotfull ut nu, mer som en påminnelse.

"Du gömde inte bara guld", viskade hon, som om Silver-Hans kunde höra genom tidens lager. "Du gömde en chans för oss att fatta vilka vi vill vara."

Hon rullade ihop kartan försiktigt och stoppade den i en plansch-tub istället för under golvet. Den hörde inte hemma i mörkret längre.

Innan hon somnade hörde hon sina föräldrar prata i köket igen. Den här gången lät det annorlunda.

"Jag blev rädd när hon stod där uppe och pratade", sa hennes mamma. "Inte för vad hon sa. För att jag insåg att jag fortfarande behandlar henne som om hon vore sex ibland."

"Jag med", sa pappan. "Jag pratar om 'framtiden' som om hon inte redan lever i den. Hon gjorde mer för den här ön på två veckor än jag gjort på tio år."

"Tror du vi är dåliga föräldrar?" frågade mamman lågt.

"Nej", sa pappan efter en stund. "Jag tror vi måste lära oss något av henne. Istället för tvärtom hela tiden."

Lina log i mörkret. Det var en sorts skatt det också, att höra vuxna erkänna att de kunde lära sig.

Nästa dag tog hon med den nya kartan till skolan, vikt inuti matteboken. På rasten la hon den på bordet i uppehållsrummet.

"Det här är Koster", sa hon till de som samlats. "Inte som på turistkartan. Som vi känner det. Vill ni lägga till något?"

Först var det tyst. Sen pekade en tjej från parallellklassen, försiktigt.

"Där borta vid gamla kiosken", sa hon. "Där var det en gång en kille som sa ifrån när några äldre mobbade min lillebror. Jag vet inte ens vad han heter. Men det var... viktigt."

Lina ritade ett litet hjärta där och skrev "Okänd modig".

En annan kille pekade på en avlägsen udde. "Här sa min pappa ifrån mot sin chef, som ville fuska med fångstrapporterna. Han blev av med jobbet en stund. Men jag var stolt."

Lina ritade ett litet utropstecken där.

Kartans yta fylldes långsamt av små tecken. Inga stora rubriker, inga dramatiska piratskallar. Bara små, konkreta markeringar över att människor ibland gör det rätta, ibland det felaktiga, och att det spelar roll att minnas.

När hon kom hem lade hon den nya kartan i samma tub som skattkartan, tillsammans med Eriks minneskarta.

Tre kartor, tre sätt att se på samma ö.

Hon gick ner till stranden innan middagen. Havet var blågrått, luften klar. Inga stormvarningar idag. Bara en lugn dyning som rullade in och tillbaka.

"Så", sa Max som dykt upp bredvid henne utan att hon märkt det. "Är äventyret slut nu?"

Hon tänkte efter. På golvbrädan som knarrat, på grottans svarta vatten, på rostig nyckel i en valkig hand, på kommunhusets lysrör och applåder.

"Det här äventyret", sa hon. "Det är kanske på sista sidan. Men nu vet jag hur man hittar början på nya."

"Och jag vet hur man filmar dem bättre", sa Max, halvt på skämt, halvt på allvar.

Hon puffade honom i sidan. "Bara om du filmar sanningen. Inte bara det som ser snyggt ut."

"Deal", sa han.

De stod tysta en stund, lyssnade på vågornas eviga rytm.

Lina tänkte på sig själv, innan kartan. På flickan som kände sig instängd mellan föräldrars prat om betyg och en oklar längtan efter något mer. Hon tänkte på sig själv nu, som någon som vet

att hon kan gå in i mörka rum, hålla i rostiga nycklar, stå på en scen och säga sin mening.

Hon var fortfarande tolv. Hon gjorde fortfarande misstag. Men hon var också något mer: en person som valt att se, inte bara blunda.

På himlen flög en ensam mås, skrek sitt skärande skri. Havet glittrade till i det svaga ljuset.

"Lina och Koster-skatten", sa Max. "Låter som en bra titel på något."

Hon log mot horisonten.

"Ja", sa hon. "Men den riktiga skatten var inte guld."

Skanna efter din digitala och ljudbok

Skapa din personliga bok på
www.plyx.ai

2de62f2cd924a43e6ad0c9b725fееede

Skapad med ❤️ i 🇳🇴 av Plyx

12 december 2025